

2011-06-08

GAUTA
Nr. DK-1776-170

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30/1, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2011-06-08 Nr. (144) LR-4769

Kopija

Antstoliui Vytautui Mitkui

Gedimino pr. 37, Vilnius

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Vilniaus apygardos teismas 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimu Ramučiiui Juozui Vaitukaičiui priteisė 96283,75 Lt nesumokėtos darbo užmokesčio dalies. Lietuvos apeliacinis teismas 2009 m. birželio 30 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą, o jo vykdymą atidėjo vieneriems metams. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo kasacinį skundą dėl šių teismo procesinių sprendimų panaikinimo.

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyboje 2011 m. kovo 9 d. buvo gautas antstolio Vytauto Mitkaus 2011 m. kovo 2 d. patvarkymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, 2011 m. kovo 4 d. raginimas įvykdyti teismo sprendimą ir 2011 m. kovo 4 d. siūlymas sumokėti vykdymo išlaidas vykdomojoje byloje Nr. 0240/11/01125. Šie dokumentai buvo adresuoti Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o juose nurodyta, kad išieškotojas Ramutis Juozas Vaitukaitis pateikė antstoliui vykdyti Vilniaus apygardos teismo išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-696-232/08 dėl 62965,78 Lt išieškojimo. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 655 straipsniu ir 656 straipsniu, antstolis paragino per 10 dienų įvykdyti sprendimą geruoju, t.y., sumokėti minėtą sumą į jo depozitinę sąskaitą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas apskundė aukščiau nurodytus antstolio veiksmus, tačiau Vilniaus miesto 2 apylinkės teismas 2011 m. kovo 31 d. nutartimi atsisakė skundą priimti. Ši nutartis buvo apskūsta atskiruoju skundu Vilniaus apygardos teismui, atskirojo skundo nagrinėjimas paskirtas 2011 m. birželio 7 d.

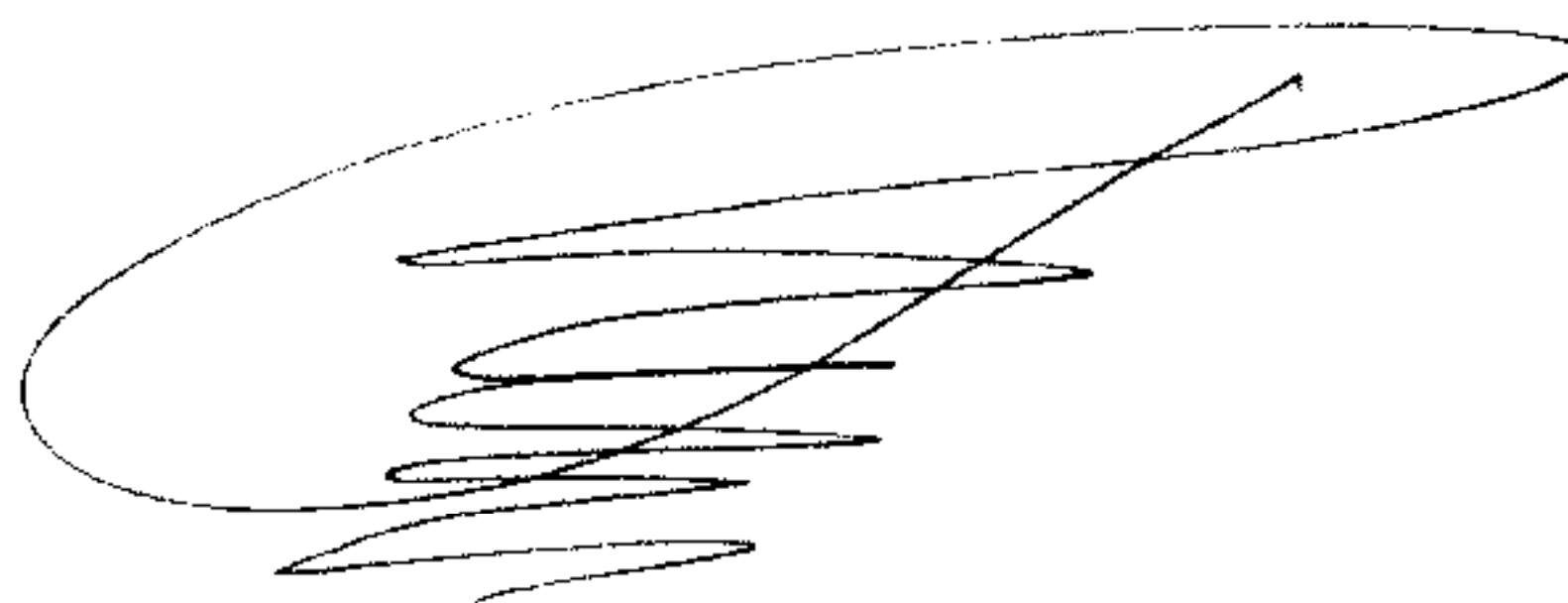
Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyboje 2011 m. balandžio 14 d. buvo gautas antstolio Vytauto Mitkaus 2011 m. balandžio 11 d. patvarkymas areštuoti Lietuvos valstybės 62965,78 Lt dydžio lėšas, esančias Lietuvos banke. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija kreipėsi į antstolį su prašymu dėl vykdymo veiksmų atidėjimo, tačiau 2011 m. gegužės 12 d. patvarkymu šis prašymas buvo atmestas, o Lietuvos bankas 2011 m. gegužės 11 d. raštu pranešė, kad įvykdė antstolio patvarkymą ir sustabdė nurodytos sumos išmokėjimą. 2011 m. gegužės 13 d. patvarkymu antstolis V. Mitkus įpareigojo Lietuvos banką pervesti 62965,78 Lt į antstolio depozitinę sąskaitą. Šį patvarkymą Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas apskundė Vilniaus miesto 3 apylinkės teismui, tačiau skundo nagrinėjimo data dar nėra paskirta.

Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyta, kad Vyriausybės rezervo lėšos yra naudojamos vykdanč ar teismų sprendimus, kuriais iš Lietuvos valstybės priteistos mokėtinos sumos, taip pat kitoms išlaidoms ginant valstybės interesus padengti. Atsižvelgdami į susiklosčiusią situaciją, neatidėliotiną lėšų poreikį ir antstolio reikalavimų privalomumą visiems asmenims, prašome kuo skubiau teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei nutarimo projektą, kuriuo iš Vyriausybės rezervo būtų skirta 62965,78 Lt Kauno apygardos administraciniam teismui atlyginti Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-696-232/2008 Ramučiai Juozui Vaitukaičiui priteistos nesumokėtos darbo užmokesčio dalies likutį bei lėšų socialinio draudimo įmokoms sumokėti.

PRIDEDAMA:

1. Vilniaus apygardos teismo 2008-09-22 sprendimo kopija, 8 lapai;
2. Lietuvos apeliacinio teismo 2009-06-30 nutarties kopija, 11 lapų;
3. Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo 2011-03-31 nutarties kopija, 1 lapas;
4. Antstolio V. Mitkaus 2011-04-11, 2011-05-12 ir 2011-05-13 patvarkymų kopijos, 3 lapai.

Teisingumo viceministras

Tomas Vaitkevičius

VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS
SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2008 09 22

Vilnius

Vilniaus apygardos teismo teisėja Liuda Uekienė,
sekretoriaujant V.Čistiakovienei,
dalyvaujant, atsakovo Lietuvos valstybės atstovui Ramūnui Valatkai,
teismo posėdyje išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovų: Justino Aleksandravičiaus, Gintaro Čekanausko, Rimanto Giedraičio, Kęstučio Gudyno, Gintauto Koriagino, Algio Merkevičiaus, Jolantos Medvedevienės Dainiaus Raižio, Astos Urbonienės, Ramučio Juozo Vaitukaičio ieškinį atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos Vyriausybės, trečiajam asmeniui Kauno apygardos administraciniam teismui dėl neišmokėtosios darbo užmokesčio dalies išieškojimo

n u s t a t ė:

Ieškovai 2007 05 02 pateikė teismui ieškinį, kuriuo prašo priteisti iš Lietuvos valstybės neteisėtai sumažinus jų atlyginimą netektą darbo užmokesčio dalį už laikotarpį nuo 2004 04 23 iki 2007 04 23, atitinkamai: Justinui Aleksandravičiui – 51510Lt, Gintarui Čekanauskui – 108511,25Lt, Rimantui Giedraičiui 96283,75Lt, Kęstučiui Gudynui – 50128,75 Lt, Gintautui Koriaginui – 96283,75Lt, Algiui Markevičiui 3208,75, Jolantai Medvedevienei 96283,75, Dainiui Raižiui – 96283,75, Astai Urbonienei 96283,75Lt, Ramučiai Juozui Vaitukaičiui 96283,75Lt.

Ieškovai nurodė, kad Kauno apygardos administracinio teismo teisėjais atitinkamai dirba arba dirbo: Justinas Aleksandravičius nuo 1999 05 01 iki 2005 11 04, Gintaras Čekanauskas nuo 1999 04 19 iki ieškinio padavimo, Rimantas Giedraitis nuo 2001 06 20 iki ieškinio padavimo, Kęstutis Gudynas 2005 10 03 iki ieškinio padavimo, Gintautas Koriaginas nuo 2003 01 20 iki ieškinio padavimo, Algis Markevičius nuo 2007 03 19 iki ieškinio padavimo, Jolanta Medvedevienė nuo 2000 11 15 iki ieškinio padavimo, Dainius Raižys nuo 1999 12 27 iki ieškinio padavimo, Asta Urbonienė nuo 2003 01 20 iki ieškinio padavimo, Ramutis Juozas Vaitukaitis nuo 2001 08 06 iki ieškinio padavimo.

Nuo ieškovų darbo teisme pradžios galiojo 1993 02 23 įstatymas Nr. 1-76 (toliau 1993 02 23 įstatymas Nr. 1-76), kuriuo vyriausybei iki atitinkamų įstatymų, teisėjų darbo apmokėjimo klausimais priėmimo pavesta reguliuoti šiuos santykius. Todėl darbo apmokėjimo klausimai buvo reguliuojami Vyriausybės nutarimais, atitinkamai taikant LR Vyriausybės 1997-06-24 nutarimą Nr. 666 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ (toliau - Vyriausybės 1997-06-30 nutarimas Nr. 666) nustačiusiu teisėjų atlyginimus pagal atitinkamus koeficientus bei priedus už ištarnautus metus bei 1997 06 30 nutarimu Nr. 689 padidinusiu minėtus koeficientus 2,5 karto. Nuo 2000-01-01 jiems mokamas sumažintas atlyginimas, remiantis LR Vyriausybės 1999-12-28 nutarimu Nr. 1494 „Dėl LR Vyriausybės 1997-06-30 nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ (toliau - Vyriausybės 1999-12-28 nutarimas Nr. 1494), kuriuo atlyginimų koeficientas 2,5 sumažintas iki 1,75.

Ieškovai teigia, kad tokiais veiksmai atsakovė pažeidė jų teises ir įstatymų saugomus interesus, Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau Konstitucijos) 109 ir 114 straipsniuose garantuotą teismų ir teisėjų nepriklausomumą bei draudimą valstybinės valdžios ir valdymo institucijoms bei pareigūnams kištis į teismų veiklą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau Konstitucinis teismas) 1995 12 06, 1999 12 21, 2000 01 12 sprendimais yra išaiškinęs, kad bet kokie mėginimai mažinti teisėjų atlyginimą ir kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas traktuotini kaip kėsینimas į teismų ir teisėjų nepriklausomumą, kad dirbančių teisėjų nustatytos darbo apmokėjimo sąlygos

vienašališkai negali būti bloginamos. Priimdama 1999 12 28 nutarimą Nr.1494 atsakovė ignoravo minėtus Konstitucinio Teismo nutarimus ir sprendimą.

Konstitucinis Teismas 2001 07 12 nutarime suformulavo teismų ir teisėjų nepriklausomumą užtikrinančių garantijų turinį nurodydamas, kad draudžiama mažinti teisėjo einančio pareigas atlyginimą ir socialines garantijas. Nors Konstitucinis teismas šiuo nutarimu nutraukė procesą dėl LR V 1999 12 28 nutarimo Nr. 1494 atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai tai nesudaro teisinio pagrindo atsisakyti priimti pareikštą ieškinį ar jį atmesti, nes būtų pažeistas visokeriopos teisminės gynybos principas, ginčas spręstinas tiesiogiai taikant Konstituciją, jos 109 straipsnio 2 ir 3 dalies nuostatas įtvirtinančias teismų nepriklausomumą, teisingumą vykdančių teisėjų apsaugą tiek nuo įstatymų leidžiamosios, tiek nuo vykdomosios valdžios poveikio, nuo kitų valdžios įstaigų, pareigūnų, politinių ar visuomeninių organizacijų, komercinių ūkinių struktūrų, juridinių ir fizinių asmenų įtakos.

Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose atskleidusiuose Konstitucijos normų ginčo klausimu principus suformuluoti tokie pagrindiniai teiginiai: teisėjo ir teismų nepriklausomumas bei jo garantijų apsauga kyla iš Konstitucijos; sąvoka teisėjo atlyginimas apima visas išmokas mokamas pastarajam iš biudžeto; teisėjų atlyginimai turi būti nustatomi įstatymų, jų dydžiai, kaip ir teisėjams nustatytos materialinės ir socialinės garantijos, turi būti tokie, kad atitiktų teisėjų konstitucinį statusą, jo orumą ir atsakomybę; Konstitucija draudžia mažinti teisėjų atlyginimus bei socialines garantijas, bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas traktuotini kaip kėsینimas į teisėjų ir teismų nepriklausomumą; teisėjų atlyginimų mažinimas yra galimas tik tada kai valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, tai daryti galima tik įstatymu ir tik laikinai – kol valstybės ekonominė, finansinė padėtis yra itin sunki, laikantis proporcingumo reikalavimų.

Ieškovų nuomone mažinant atlyginimus nebuvo išlaikytas proporcingumo principas, atitinkamai mažinant visų iš biudžeto finansuojamų valstybinę valdžią įgyvendinančių institucijų finansavimas ir sričių finansavimas taip pat iš biudžeto apmokamų asmenų atlyginimai. Taip pat pažeistas atlyginimo sumažinimo laikinumo principas, sumažinti atlyginimai mokami aštuonerius metus nepaisant to kad dauguma valstybės ekonominių rodiklių pagerėjo.

Atsakovė Lietuvos valstybė, atstovaujama Lietuvos Respublikos Vyriausybės, atsiliepime teigė nesutinkanti su ieškiniu. Atsakovė pažymėjo, kad nors Teismų įstatyme ir nėra nuostatos dėl termino per kurį gali būti pareikšti reikalavimai dėl neišmokėto darbo užmokesčio pagal analogiją teisėjų reikalavimams taikytinas 3 metų ieškinio senaties terminas numatytas LR darbo kodekso 27 straipsnio 2 dalyje, nes LR civilinio kodekso 1. 134 straipsnio 3 punktas nustato, kad senatis netaikoma tik tuomet kai tai tiesiogiai nurodyta įstatyme. Šiuo atveju atsakovė siūlė ieškinio senaties termino pradžią sieti su Konstitucinio Teismo nutarimo priėmimo momentu, nors nutarimo su kuriuo sietinas ieškinio senaties terminas data neįvardijama iš atsiliepimo turinio galima suprasti, kad atsakovė turi omenyje 2006 03 14 Konstitucinio teismo nutarimą. Pagal Atsakovę ieškinio senaties termino nėra praleidę tik tie teisėjai, kurie dėl neišmokėto darbo užmokesčio kreipėsi dar iki minėtos bylos Konstituciniame teisme inicijavimo ir kurių bylos buvo sustabdytos kol bus priimtas nutarimas.

Atsakovė taip pat nesutiko su tuo, kad jai turi atitekti sunkios valstybės ekonominės finansinės būklės fakto buvimo įrodinėjimo našta. Minėtus įrodymus jos manymų turėtų surinkti teismas, pasinaudodamas Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso (toliau Proceso kodeksas) 179 straipsnyje numatyta galimybe teismui įrodymus išsireikalauti pačiam. Valstybės sunki ekonominė ir finansinė padėtis yra konstatuota galiojančiame teisės akte, pačiame 1999-12-28 Vyriausybės nutarime Nr. 1494, kuriuo teisėjų atlyginimams apskaičiuoti skirtas koeficientas buvo sumažintas, taigi ši aplinkybė tampa neįrodinėtina, preziumuojamu faktu Civilinio proceso kodekso 182 straipsnio 1 dalies 4 punkto prasme. Be to, Rusijos ekonominė krizė 1998 metais ir jos neigiami padariniai Lietuvos ekonomikai yra visiems žinomas faktas, todėl pagal Proceso kodekso 182 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas vėlgi neįrodinėtinas.

Atsakovė taip pat nurodė, kad vykdydama teismo įpareigojimą yra pateikusi į bylą duomenis apie valstybės ekonominę finansinę būklę, bet prašo vertinti juos kompleksiskai, nes atskirai paimtas vienas koks nors rodiklis neatskleidžia bendros ekonominės valstybės būklės. Ieškovės nuomone jos į bylą pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau Vyriausybė) 1999 12 01 vykusio posėdžio

protokolas (b.l.28) įrodo, kad sprendimas sumažinti teisėjų prokurorų, kitų aukštų teisėsaugos pareigūnų darbo užmokesčio fondą taip pat darbo užmokesčio disproporcijas tarp pareigūnų grupių buvo tik viena iš 30 numatytų priemonių palietusių visus Lietuvos gyventojus. Vyriausybės 1999 12 28 nutarimo Nr. 1494 priėmimą sąlygojo ekonomikos krizė, kurios padariniai santykinai išnyko ir ekonomika atsigavo tik 2003 metais, kai ryškiai išaugo bendrasis vidaus produktas, sumažėjo nedarbas, esant neigiamai infliacijai išaugo (bruto) darbo užmokestis. Vyriausybė dar 1999 08 27 nutarimu Nr. 942 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygų dalinio pakeitimo pakeitė 12 Vyriausybės nutarimų taip sumažinant valstybės sektoriuje dirbančių asmenų atlygimus sumažinant ankstesniojo padidinimo koeficientus nuo 2,5 iki 1,75.

Trečiasis asmuo Kauno apygardos administracinis teismas atsiliepimo į ieškinį nepateikė. Teismo posėdyje atsakovės atstovas palaikė atsiliepime išdėstytus argumentus.

Priimamo sprendimo motyvai.

Laikydamasis Teismų įstatymo 33 straipsnio reikalavimų teismas bylą nagrinėja vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, teismų įstatymu, kitais įstatymais, oficialiai paskelbtais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimais ir atsižvelgia į Aukščiausiojo Teismo biuletenyje paskelbtą šio teismo nutartį.

Lietuvos aukščiausiojo teismo (toliau LAT) Civilinių bylų skyriaus Plenarinė sesija, (toliau Plenarinė sesija) analogiškoje nagrinėjamai bylai civilinėje byloje Nr. 3K-P-18-187/2007 yra priėmusi 2007 02 21 nutartį, apžvelgė teisės taikymo klausimus.

Minėtoje nutartyje LAT pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Šios teisės negalima paneigti. Asmeniui jo teisės kreiptis į teismą įgyvendinimas garantuojamas nepriklausomai nuo jo teisinio statuso, lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų arba kitų požymių. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Konstitucijos 109 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta, kad teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, kad teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo. Teisėjo nepriklausomumas yra užtikrinamas *inter alia* nustatant teisėjo įgaliojimų trukmės nelyčiamumą, teisėjo asmens nelyčiamumą, teisėjo socialines (materialines) garantijas. Teisėjo atlyginimo apsauga - viena iš teisėjo socialinių (materialinių) nepriklausomumo garantijų. Teisėjo atlyginimo ir kitų socialinių garantijų konstitucinės apsaugos imperatyvas kyla iš Konstitucijos 109 straipsnyje įtvirtinto teisėjo ir teismų nepriklausomumo principo siekiant teisingumą vykdančius teisėjus apsaugoti tiek nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių poveikio, tiek nuo kitų valdžios įstaigų ir pareigūnų, politinių ir visuomeninių organizacijų, komercinių ūkinių struktūrų, juridinių ir fizinių asmenų įtakos. Valstybinės valdžios institucijos, rengdamos ir priimdamos teisėjų atlyginimo santykius reglamentuojančius teisės aktus, privalo vadovautis Konstitucijoje įtvirtintu teisinės valstybės principu, kurio vienas iš esminių elementų - teisinio saugumo principas - *inter alia* reiškia, kad teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų ir normų, teisinio reguliavimo keitimu negalima paneigti asmens įgytų teisių, teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių bei nepagrįstai pabloginti asmens teisinę padėtį.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos normas ir principus, kurių turinys atskleistas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose: 1) teisėjo ir teismų nepriklausomumas bei jo garantijų apsauga kyla iš Konstitucijos; Konstitucijos normų galiojimas ir tiesioginis jų taikymas negali būti saistomas jokių kitų sąlygų, išskyrus pačioje Konstitucijoje nustatytas sąlygas; 2) sąvoka „teisėjo atlyginimas“ apima visas išmokas, mokamas teisėjui iš valstybės biudžeto; 3) teisėjų atlyginimai turi būti nustatomi įstatymu, jų dydžiai, kaip ir teisėjams nustatytos materialinės bei socialinės garantijos, turi būti tokie, kad atitiktų teisėjo konstitucinį statusą, jo orumą ir atsakomybę; teisėjų atlyginimai, jiems nustatytos materialinės bei socialinės garantijos gali būti diferencijuojamos pagal aiškius, *ex ante* žinomus kriterijus, nesusijusius su teisingumo vykdymu sprendžiant bylas (pavyzdžiui, pagal asmens darbo teisėju trukmę), teisėjo atlyginimas neturi priklausyti nuo jo darbo rezultatų; 4) Lietuvos Respublikos Konstitucija draudžia mažinti teisėjų atlyginimus bei socialines garantijas; bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų

finansavimo ribojimas yra traktuotini kaip kėsintis į teisėjų ir teismų nepriklausomumą; 5) teisėjų atlyginimų mažinimas yra galimas tik tada, kai valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis; tai daryti galima tik įstatymu ir tik laikinai - kol valstybės ekonominė ir finansinė padėtis yra itin sunki; atlyginimų mažinimas tokiu atveju galimas tik laikantis proporcingumo principo reikalavimų. Teisėjų atlyginimo mažinimas pažeidžiant minėtus principus reikštų teisėjų nepriklausomumo pažeidimą. Šio Konstitucijoje įtvirtinto principo pažeidimas yra viešo intereso pažeidimas.

Šioje LAT nutartyje pateikta taip pat išsami teisės aktų reguliavusių teisėjų atlyginimus analizė nuo 1993 m. vasario 23 d. kai įstatymu Nr. I-76 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros darbuotojų, valstybinių arbitrų bei valstybės kontrolės departamento darbuotojų tarnybinių atlyginimų“ (toliau - 1993 m. vasario 23 d. įstatymas Nr. I-76) buvo nustatyta, kad iki bus patikslinti atitinkami įstatymai, teisėjų atlyginimus nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. LAT pažymėjo, kad tai reiškė tik laikiną pavedimą Lietuvos Respublikos Vyriausybei reguliuoti nurodytus santykius. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 buvo patvirtinti teisėjų tarnybiniai atlyginimai, taip pat nustatyti teisėjų tarnybinių atlyginimų priedai už išarnautą laiką ir teisėjams taikomos papildomos darbo apmokėjimo sąlygos, o 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 buvo nutarta padidinti neviršijant darbo užmokesčio fondo 2,5 karto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais nustatytus tarnybinius atlyginimus (koeficientus) atitinkamų teismų pirmininkams, skyrių pirmininkams ir teisėjams, *inter alia* apygardų teismų teisėjams (1, 1.1 punktai). Pastarasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas buvo taikomas nuo 1997 m. liepos 1 d. Minėti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai buvo taikomi ir ieškovams Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimu Nr. 1494, nurodžius, kad atsižvelgiama į sudėtingą ekonominę bei finansinę būklę, buvo iš dalies pakeistas 1997 m. birželio 30 d. nutarimas Nr. 689 ir pastaruoju nutarimu nustatyti tarnybiniai atlyginimai (koeficientai) sumažinti bei nustatyta, kad taikant koeficientą „1,75 karto“ tarnybiniai atlyginimai apskaičiuojami nuo 2000 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. rugpjūčio 29 d. priimto Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo atitinkamos nuostatos taip pat nustatė teisėjų atlyginimo mažinimą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2001 m. liepos 12 d. nutarimu pripažino, kad šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto ir 4, 5, 6 dalių bei priedėlio II skirsnio „Teisėjų pareiginės algos“ nuostatos ta apimtimi, kuria jose nustatomas teisėjų atlyginimo (darbo užmokesčio) mažinimas, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsniui, 109 straipsniui, 114 straipsnio 1 daliai ir Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui. Įsigaliojus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimui, teisėjų atlyginimo santykių įstatyminis reguliavimas nėra pakoreguotas taip, kad jis atitiktų Konstituciją (*inter alia* jos nuostatų oficialų išaiškinimą, pateiktą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarime). Valstybei tenka dėl tokio teisinio reguliavimo kylančios teisinės pasekmės.

Plenarinė sesija konstatavo, kad ginčo santykių teisinis reglamentavimas bei ieškovių ieškinio pagrindas lemia, jog byla nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ginčui išspręsti privalėjo tiesiogiai taikyti Lietuvos Respublikos Konstituciją.

Atsižvelgdama į teisėjų atlyginimo teisinių santykių reguliavimą, teisėjų gauto atlyginimo dydį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimuose ir 2000 m. sausio 12 d., 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimuose suformuotą oficialią konstitucinę doktriną bei vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 6, 109 straipsniais, konstituciniais teisinės valstybės, teisingumo, teisinio tikrumo ir saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principais, plenarinė sesija taip pat konstatavo, kad teisėjai įgijo teisę gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 nustatyto dydžio atlyginimą. Ši įgyta teisė Konstitucijos yra saugoma, todėl teisinėmis priemonėmis gintina nuo pažeidimų. Nustačius, kad atlyginimas ieškovams buvo sumažintas bei sumažintas atlyginimas jiems mokamas ir bylos nagrinėjimo metu dėl to, kad valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė, finansinė padėtis ir tokia padėtis tebesitęsia, kad atlyginimas sumažintas laikantis proporcingumo principo, tai nebūtų teisinio pagrindo konstatuoti ieškovių teisės pažeidimui ir jį ginti. Tuo tarpu nustatant, kad atlyginimas ieškovams buvo sumažintas ne dėl to, kad

valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė, finansinė padėtis arba kad jis (atlyginimas) sumažintas nesilaikant proporcingumo principo, arba kad sumažintas atlyginimas ieškovėms mokamas pažeidžiant galimybės mažinti teisėjo atlyginimą laikinumą, būtų pagrindas konstatuoti, kad minėta ieškovių teisė yra pažeista, ir ją ginti.

Nors, kaip pirmiau minėta, Konstituciją atitiktų tai, kad teisėjų atlyginimo mažinimas yra galimas tik įstatymu, tačiau plenarinė sesija, nagrinėjamos bylos atveju atsižvelgusi į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 1494 priimtas galiojant 1993 m. vasario 23 d. įstatymo Nr. I-76 nustatytam pavedimui Vyriausybei reguliuoti teisėjų atlyginimo santykius, sprendė, jog ta aplinkybė, kad atlyginimas ieškovėms buvo sumažintas ne įstatymu, o žemesnės galios teisės aktu - Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, nėra teisiškai reikšminga nagrinėjamoje byloje kilusio ginčo išsprendimui. Aplinkybė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarime Nr. 1494 pavartota formuluotė (sudėtinga ekonominė bei finansinė būklė) neatitinka vienos iš sąlygų, tik kurioms esant teisėjų atlyginimo laikinas mažinimas yra galimas, formuluotės (itin sunki ekonominė bei finansinė padėtis), pati savaime taip pat nėra teisiškai reikšminga ginčo išsprendimui.

Šioje nutartyje LAT Plenarinė sesija įvardijo byloje nustatinėtinas aplinkybes tai aplinkybių, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 priėmimo metu valstybėje iš tikrųjų buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė ir finansinė padėtis, ar teisėjų atlyginimo mažinimas atliktas laikantis proporcingumo principo reikalavimų tiek dėl valstybėje susiklosčiusios ekonominės bei finansinės padėties, tiek ir dėl kitų kategorijų asmenų, kuriems atlyginimas (darbo užmokestis) mokamas iš valstybės biudžeto, ar faktinis pagrindas laikinai mažinti teisėjų atlyginimą, jeigu jis buvo, tebeegzistuoja, ar jis nėra pasibaigęs ištyrimas ir įvertinimas. Nutartyje pažymėta, kad proporcingumo principas reikalauja, jog teisės aktais nustatytos teisinės priemonės turi būti būtinos demokratinėje visuomenėje ir tinkamos siekiamiems teisėtiems ir visuotinai svarbiems tikslams (tarp tikslų ir priemonių turi būti pusiausvyra), jos neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti. Esant itin sunkiai valstybės ekonominei, finansinei padėčiai, turėtų būti mažinamas visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, įvairių iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų sričių finansavimas, taip pat iš valstybės biudžeto apmokamų asmenų atlyginimas. LAT minėtoje nutartyje pabrėžė, kad tokiu atveju mažinant atlyginimus turi būti išlaikyta pusiausvyra tarp asmenų, kuriems atlyginimas sumažinamas, teisių ir teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų. Akivaizdu, kad, esant itin sunkiai valstybės ekonominei, finansinei padėčiai, iš valstybės biudžeto apmokamų net ir dalies asmenų atlyginimas negalėtų būti didinamas. Be to nutartyje sakoma, kad teismui nustačius ieškovių reikalavimų tenkinimui būtinus faktus, aplinkybė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 1494 nėra pripažintas prieštaraujančiu Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat antikonstitucinėmis nepripažintos ir galiojančios Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo nuostatos nėra kliūtis teismui apginti pažeistas ieškovių teises, nes teismas turi konstitucines pareigas vykdyti teisingumą, garantuoti efektyvią teisminę gynybą, netaikyti Konstitucijai prieštaraujančių teisės aktų (Konstitucijos 6 straipsnis, 30 straipsnio 1 dalis, 109 straipsnis, 110 straipsnio 1 dalis).

Plenarinė sesija sprendė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimu pripažinta neprieštaraujančia Lietuvos Respublikos Konstitucijai Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto nuostata, kad teisėjams, „kurių vidutinis darbo užmokestis, Vyriausybės nustatyta tvarka apskaičiuotas iš trijų paskutinių mėnesių tarnybinių atlyginimų (pareiginių algų) ir iš paskutinių dvylikos mėnesių nustatytų priedų ir priemokų <...>, yra didesnis už šio įstatymo nustatytą darbo užmokestį, įsigaliojus šiam įstatymui, mokamas iki tol gautas darbo užmokestis ir 2000 metais nedidindamas“ negali būti aiškinama kaip įstatyminio lygio reguliavimu įtvirtinanti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimą Nr. 1494 atliktą teisėjų atlyginimo sumažinimą. Aptariama įstatymo nuostata, kad „mokamas iki tol gautas darbo užmokestis“ nagrinėjamos bylos kontekste aiškintina kaip reiškianti, jog, valstybės ekonominei ir finansinei būklei nesant itin sunkiai, teisėjams turi būti mokamas tokio dydžio atlyginimas, į kurį jie įgijo teisę, t. y.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 nustatyto dydžio atlyginimas. Kitoks aiškinimas nesiderintų su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 109 straipsniais, 114 straipsnio 1 dalimi, Konstitucijoje įtvirtintu teisinės valstybės principu.

Plenarinė sesija pažymėjo, kad šiame nutarime pateikti argumentai pagrįsti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d., 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimuose ir 2000 m. sausio 12 d., 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimuose suformuota oficialia konstitucine doktrina, Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos 1985 m. gruodžio 13 d. rezoliucija patvirtintais „Pagrindiniais teisėjų nepriklausomumo principais“, Europos Tarybos Ministrų komiteto 1994 m. spalio 13 d. Rekomendacija Nr. 94(12) „Dėl teisėjų vaidmens, veiksmingumo ir nepriklausomumo užtikrinimo“, Europos Tarybos 1998 m. liepos 10 d. patvirtinta Europos chartija dėl teisėjų atlyginimų, Tarptautinės Teisėjų Asociacijos 1999 m. priimta Visuotinė Teisėjų Chartija. Jie dera ir su kitų valstybių teismų praktika (pavyzdžiui, Kanados Aukščiausiojo Teismo 1997 m. rugsėjo 17 d. nutarimas, Čekijos Konstitucinio Teismo 1999 m. rugsėjo 15 d. nutarimas, Lenkijos Konstitucinio Tribunolo 2000 m. spalio 4 d. nutarimas).

LAT taip pat nustatė, kad byla nagrinėtina pagal 2002 m. CPK normas (Civilinio proceso kodekso patvirtinimo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 2 dalis), o atsakovas (Valstybė) turi įrodyti ieškovų atlyginimo sumažinimo teisėtumą (2002 m. CPK 178 straipsnis).

Todėl, tokių aplinkybių kaip itin sunkios ekonominės finansinės padėties egzistavimo ir būtinybės mažinti atlyginimus įrodinėjimo našta atitenka atsakovei. Atsakovo atsiliepimo motyvą, kad itin sunki valstybės ekonominė bei finansinė padėtis yra preziumuojama, o šią prezumpciją paneigti turi ieškovai teismas, atmeta.

Prisilaikant LAT analogiškoje byloje suformuotos praktikos šioje byloje būtina nustatyti tokias faktines aplinkybes:

itin sunkios ekonominės finansinės padėties valstybėje susidarymą arba jos nebuvimą priimančiam nutarimą mažinti teisėjų atlyginimus;

atlyginimų mažinimo laikinumo principo laikymąsi.

Atlyginimai ieškovams galėjo būti mažinami tik esant itin sunkiai ekonominei finansinei valstybės būklei, tik proporcingai ir tik laikinai.

Teismas buvo sustabdęs bylą kol Lietuvos apeliaciniame teisme bus išnagrinėta civilinė byla Nr. 2A-3/2008, kurioje Lietuvos ekonominei – finansinei būklei nustatyti buvo paskirta ekonominė ekspertizė, turinti įrodomąją vertę šioje byloje. Ekspertizės akto kopija išreikalauta į bylą nes jame konstatuojami faktai reikšmingi ir šioje byloje.

Ekspertai ėmėsi atsakyti į tris pagrindinius klausimus:

Ar LR Vyriausybės 1999 12 28 nutarimo Nr. 1494, kuriuo buvo sumažinti atlyginimai priėmimo metu Lietuvos valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė padėtis, iki kada tokia padėtis tęsėsi ir kokie objektyvūs duomenys bei kriterijai tai patvirtina? Ar valstybės ekonominė bei finansinė padėtis minėto nutarimo priėmimo metu buvo iš esmės blogesnė nei LR Vyriausybės 1997 06 30 nutarimo Nr. 689, priėmimo metu? Jei valstybės ekonominė finansinė padėtis buvusi LR Vyriausybės 1999 12 28 nutarimo Nr. 1494 metu vėliau pagerėjo, kokios aplinkybės tai lėmė? (ekspertizės akto 1.2).

Ekspertai akto metodologinėje dalyje pažymėjo, kad nėra (ir negali būti) vieningo objektyvaus metodo ar sintetinio rodiklio, kuriuo remiantis galima būtų nustatyti, kad tam tikras laikotarpis galėtų būti apibūdinamas kaip itin sunki ekonominė ir finansinė padėtis, nes nei viena iš šių sąvokų ekonominėje literatūroje nėra griežtai ir vieningai apibrėžiama. Vienu iš objektyvių rodiklių ekonominės padėties vertinimui ekspertų nuomone galėtų būti kreditų reitingas, koncentruotai atspindintis šalies gebėjimus vykdyti įsipareigojimus, o taip pat indikuojantis lūkesčius dėl šių gebėjimų tendencijų. Artimiausia sunkios, itin sunkios ekonominės padėties sąvokai yra sąvoka recesija, reiškianti ekonominio augimo sulėtėjimą. Tačiau net ir recesijos pradžią ir pabaigą skelbia įpareigota institucija, kuri vadovaujasi savo ekonominių vertinimų, kuriame esama subjektyvaus vertinimo, valios pareiškimo. Lyginant su recesija sunkios ekonominės ir finansinės padėties

apibrėžimas yra dar abstraktesnis. Ekonominė ir finansinė padėtis valstybėje reiškia iš esmės skirtingus dalykus. Ekonominė padėtis apibūdina rinkos dalyvių ekonominę būklę, kurią atspindi makroekonominių rodiklių visuma. Finansinė padėtis valstybėje traktuotina kaip nacionalinio šalies biudžeto, kitų biudžetų ir fondų, valstybės prisiimtų finansinių įsipareigojimų vykdymo apibūdinimas (valstybės institucijų, išdo finansinė padėtis, todėl kredito reitingai pakankamai tiksliai apibūdina šalies finansinę padėtį. Nepaisant minėtų skirtumų ekonominė ir finansinė padėtis dažnai yra tarpusavyje susiję reiškiniai kadangi ekonominė padėtis veikia finansinę. Valstybės pajamos didžiąja dalimi susideda iš mokesčių įplaukų, susidarančių apmokestinus gyventojų pajamas, įmonių pelną, vartojimą, įvairių rinkliavų ir kitų mokesčių. Gera ekonominė padėtis rinkos dalyvių aktyvumas sąlygoja įmonių darbo pelningumą, gyventojų pajamas, vartojimo augimą, kas leidžia į biudžetą surinkti daugiau įplaukų ir priešingai ekonominio aktyvumo mažėjimas gali sąlygoti finansinės padėties pablogėjimą.

Tačiau sunki finansinė padėtis gali susidaryti ir dėl netinkamos valstybės biudžeto išlaidų politikos, kai išlaidos planuojamos per daug optimistiškai, neatsižvelgiant į pajamas, toks planavimas paprastai sąlygoja biudžeto deficitą. Dėl to biudžeto deficitas gali atsirasti ir netgi augti esant gerai ekonominei valstybės padėčiai ir atvirkščiai esant blogai valstybės ekonominei padėčiai finansinė padėtis gali būti kontroliuojama, jei valstybės institucijos laiku imasi adekvačių priemonių sureaguoti į pablogėjusią padėtį, ima itin konservatyviai planuoti biudžeto lėšas. Taigi net esant gerai ekonominei padėčiai finansinė padėtis gali būti bloga, arba gera, ir atvirkščiai, bloga finansinė padėtis pati savaime nesuponuoja blogos ekonominės padėties. Viskas priklauso nuo valstybės institucijų sugebėjimų kontroliuoti situaciją (ekspertizės aktas 1.3).

Ekonomikos nuosmukis ekspertų teigimu (ekspertizės aktas 1.65) prasidėjęs 1998 metų pabaigoje ir labiausiai pasireiškęs 1999 metais, kilo ne tiek dėl Rusijos krizės, kiek dėl neūkiškai tvarkomų valstybės finansų ir vykdytos ekonominiam augimui nepalankios politikos. Nes jei pagrindinė krizės priežastis būtų buvusi Rusijos krizė, įmonės būtų netekusios Rusijos rinkų, tačiau būtų sugebėjusios greitai persiorientuoti į vidaus ir kitų užsienio šalių rinkas. Tačiau tai neįvyko nes ekonominė politika vertė nukreipti pastangas ne į verslą, bet į valdžios iškeltų reikalavimų vykdymą. Ekspertai taip pat pabrėžė (ekspertizės aktas, 1. 66), kad 2000 metų sausio mėnesį valstybės pajamos nusirito į 1997 metų lygį. Vadinasi valstybės pajamos anot ekspertų mažinant teisėjų atlyginimus nebuvo mažesnės nei tada, kai atlyginimas jiems buvo nustatytas.

1999-12-28 nutarimo Nr. 1494 priėmimo metu dalis ekonominių ir finansinių rodiklių, nulemiančių tiek valstybės ekonominę, tiek finansinę padėtį buvo pablogėję, iš ko ekspertai padarė išvadą, jog itin sunki ekonominė padėtis šalyje prasidėjo 1999 m. ir truko iki 2003 m., kuomet daugiau nei pusė vertintų rodiklių pagerėjo (ekspertizės akto 1.58-69). Kad 2003 metais ekonominė padėtis pagerėjo pripažįsta ir atsakovė. Darytina išvada, kad nuo 2003 m. išnyko pagrindas, kuriuo remiantis buvo mokami sumažinti atlyginimai ir laikantis principo, kad esant sunkiai ekonominei padėčiai atlyginimai galėjo būti mažinami tik laikinai (sumažinimo laikinumas dėl sunkios ekonominės būklės akcentuojamas ir pačiame LR Vyriausybės nutarime Nr.1494) iki ekonominės padėties pagerėjimo, pasitaisius padėčiai atlyginimai turėjo būti gražinti į ankstesnį lygį.

Darytina išvada kad mažinant teisėjų tame tarpe ir ieškovų atlyginimus nebuvo laikomasi laikinumo principo. Nepaisant prieš penkerius metus (kaip nustatyta ekspertizės akte) pagerėjusios ekonominės situacijos, teisėjų atlyginimai ne tik nebuvo gražinti į ankstesnį lygį, bet ir dėl infliacijos poveikio realiai sumažėjo. Šioje byloje nustatius, kad buvo pažeistas atlyginimų sumažinimo laikinumo principas nebeaktualus tampa proporcingumo principo įponėjimas, nes net ir nustatius, kad atlyginimai buvo sumažinti prisilaikant šio principo jie turėjo būti atstatyti į pirminį lygį dar 2003 metais kai tuo tarpu ieškovai prašo priteisti atlyginimo skirtumą tik nuo 2004 04 23 ir tik iki 2007 04 23

Ieškovų reikalavimai priteisti jiems neteisėtai neišmokėtą atlyginimo dalį tenkinami remiantis Teismų įstatymo 96 str. 2 d. bei tiesiogiai Konstitucijos 5, 109 straipsniais, 114 straipsnio 1 dalimi.

Teismas sutinka, kad nesant Teismų įstatyme numatyto senaties termino šiuo atveju pagal analogiją taikytinas LR DK 27 straipsnio 2 dalyje numatytas 3 metų ieškinio senaties terminas. Tačiau teismas nesutinka su atsakovės siūloma šio termino taikymo tvarka. Šiuo atveju ieškovų teisių

pažeidimas yra trunkamo pobūdžio jis tesėsi ieškovams paduodant ieškinį ir tebesitęsiant sprendimo priėmimo metu todėl taikytinas priteisiant atsakovams neišmokėtają atlyginimų dalį už tris metus atgal skaičiuojant nuo ieškinio pareiškimo padavimo. Todėl ieškovai pagrįstai reikalauja priteisti jiems neišmokėtas atlyginimų dalis už trejų metų laikotarpį nuo 2004 04 23 iki 2007 04 23 (b.l. 57-66) ieškinio senaties ribose.

Konstitucinio teismo 2007-10-22 nutarime yra nustatyta, kad „tos pačios teismų sistemos ir tos paties grandies teismo teisėjų atlyginimų negalima diferencijuoti (taip pat ir taikant teisę) pagal tai, kada tam tikro dydžio teisėjo atlyginimas buvo nustatytas (inter alia pagal tai, ar asmuo pradėjo dirbti atitinkamo teismo teisėju iki nustatant tam tikro dydžio to teismo teisėjo atlyginimą, ar po to). Vadinasi, pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo (nei bendro, nei individualaus), kad asmenims, paskirtiems kurio nors teismo teisėjais, būtų nustatytas kitoks (mažesnis ar didesnis) atlyginimas negu tame teisme jau dirbančių teisėjų; jeigu susiklostytų tokia teisės taikymo praktika, jos nebūtų galima konstituciškai pagrįsti. Todėl tenkintini ne tik ieškovo, kuriems realiai buvo sumažinti atlyginimai, kurie dirbo Kauno administracinio teismo teisėjais iki atlyginimų sumažinimo, bet ir tiems kurie į šias pareigas buvo paskirti vėliau.

Atsakovo argumentai, kad pačiai valstybei esant atsakove iš valstybės nebeturėtų būti priteisiami privalomi mokesčiai nepriimami. Mokesčių skaičiavimas nėra teismo kompetencija. Teismas, sprenddamas tarp šalių kilusį ginčą, visais atvejais sprendime nurodo priteisiamą sumą, iš kurios nėra išskaitytas gyventojų pajamų ir kiti mokesčiai. Tokius mokesčius apskaičiuoja ir išskaito vykdomasis teismo sprendimą asmuo.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 268-271 straipsniais

N u s p r e n d ė:

ieškinį tenkinti pilnai.

Priteisti iš atsakovės Lietuvos Valstybės, atsakovų naudai neišmokėtas atlyginimų dalis, neatskaičius mokesčių:

už laikotarpį nuo 2004 metų balandžio 23 dienos iki 2007 metų balandžio 23 dienos:

Gintarui Čekanauskui 108511,25Lt(vieną šimtą aštuonis tūkstančius penkis šimtus vienuolika litų 25 centus);

Rimantui Giedraičiui 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Gintautui Koriaginui 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Jolantai Medvedevienei 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Dainiui Raižiui 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Astai Urbonienei 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Ramučiui Juozui Vaitukaičiui 96283,75Lt(devyniasdešimt šešis tūkstančius du šimtus aštuoniasdešimt tris litus 75 centus);

Justinui Aleksandravičiui 51510Lt (penkiasdešimt vieną tūkstantį penkis šimtus dešimt litų); Už laikotarpį nuo 2004 metų balandžio 23 d. iki 2005 metų lapkričio 4 d., darbo teisme pabaigos.

Kęstučiui Gudynui 50128,75Lt(penkiasdešimt tūkstančių vieną šimtą dvidešimt aštuonis litus 75centus) nuo 2005 metų spalio 3 d. darbo teisme pradžios iki 2007 metų balandžio 23d.;

Algiui Markevičiui 3208,75Lt (tris tūkstančius du šimtus aštuonis litus 75 centus) už laikotarpį nuo 2007 metų kovo 19 d., darbo teisme pradžios iki 2007 metų balandžio 23 d.

Sprendimas gali būti skundžiamas per 30 dienų Lietuvos apeliaciniam teismui, per šį apygardos teismą.

Teisėja

NUORASAS TIKRAS

Teisėja

L. Uckienė

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2009 m. birželio 30 d.
Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas), Kazio Kailiūno (pranešėjas) ir Nijolės Piškinaitės, sekretoriaujant Jūratei Česnulevičienei, dalyvaujant atsakovo atstovui Ramūnui Valatkaui, teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės, apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-696-232/2008 pagal ieškovų Justino Aleksandravičiaus, Gintaro Čekanausko, Rimanto Giedraičio, Kęstučio Gudyno, Gintauro Koriagino, Algio Merkevičiaus, Jolantos Medvedevienės, Dainiaus Raižio, Astos Urbonienės, Ramučio Juozo Vaitukaičio ieškinį atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos Vyriausybės, trečiajam asmeniui Kauno apygardos administraciniam teismui dėl atlyginimo dalies priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Ieškovai J. Aleksandravičius, G. Čekanauskas, R. Giedraitis, K. Gudynas, G. Koriaginas, A. Merkevičius, J. Medvedevienė, D. Raižys, A. Urbonienė, R. J. Vaitukaitis 2007 m. gegužės 2 d. kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos Vyriausybės, trečiajam asmeniui Kauno apygardos administraciniam teismui, prašydami priteisti iš atsakovo neteisėtai sumažinus jų atlyginimą netektą darbo užmokesčio dalį už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d. J. Aleksandravičiui – 51 510 Lt, G. Čekanauskui – 108 511,25 Lt, R. Giedraičiui – 96 283,75 Lt, K. Gudynui – 50 128,75 Lt, G. Koriaginui – 96 283,75 Lt, A. Merkevičiui 3 208,75, J. Medvedevienei – 96 283,75, D. Raižiui – 96 283,75, A. Urbonienci 96 283,75Lt, R. J. Vaitukaičiui – 96 283,75Lt. Ieškovai nurodė, kad jie dirba (dirbo) Kauno apygardos administracinio teismo teisėjais: J. Aleksandravičius nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 2005 m. lapkričio 4 d., G. Čekanauskas nuo 1999 m. balandžio 19 d. iki dabar, R. Giedraitis nuo 2001 m. birželio 20 d. iki dabar, K. Gudynas nuo 2005 m. spalio 3 d. iki dabar, G. Koriaginas nuo 2003 m. sausio 20 d. iki dabar, A. Merkevičius nuo 2007 m. kovo 19 d. iki dabar, J. Medvedevienė nuo 2000 m. lapkričio 15 d. iki dabar, D. Raižys nuo 1999 m. gruodžio 27 d. iki dabar, A. Urbonienė nuo 2003 m. sausio 20 d. iki dabar, R. J. Vaitukaitis nuo 2001 m. rugpjūčio 6 d. iki dabar. Ieškovai nurodė, kad nuo ieškovų darbo teisme pradžios galiojo 1993 m. vasario 23 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros darbuotojų, valstybinių arbitrų bei Valstybės kontrolės departamento darbuotojų tarnybinių atlyginimų“, kuriuo Lietuvos Respublikos Vyriausybei iki atitinkamų įstatymų teisėjų darbo apmokėjimo klausimais priėmimo pavesta reguliuoti šiuos santykius. Dėl to darbo apmokėjimo klausimai buvo reguliuojami Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, atitinkamai taikant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997

m. birželio 24 d. nutarimą Nr. 666 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ (toliau tekste – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimas Nr. 666), kuris nustatė teisėjų atlyginimus pagal atitinkamus koeficientus bei priedus už iš tarnautus metus, bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimą Nr. 689, kuris padidino minėtus koeficientus 2,5 karto. Ieškovai nurodė, kad nuo 2000 m. sausio 1 d. jiems mokamas sumažintas atlyginimas, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimu Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ (toliau tekste – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 1494), kuriuo atlyginimų koeficientas sumažintas iki 1,75. Ieškovų teigimu, tokiais veiksmais atsakovas pažeidė jų teises ir įstatymų saugomus interesus, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 ir 114 straipsniuose garantuotą teismų ir teisėjų nepriklausomumą bei draudimą valstybinės valdžios ir valdymo institucijoms bei pareigūnams kišti į teismų veiklą. Ieškovai pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad bet kokie mėginimai mažinti teisėjų atlyginimą ir kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas traktuotini kaip kėsinimasis į teismų ir teisėjų nepriklausomumą, kad dirbančių teisėjų nustatytos darbo apmokėjimo sąlygos vienašališkai negali būti bloginamos. Ieškovai nurodė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose, atskleidusiuose Konstitucijos normų ginčo klausimu principus, suformuluoti tokie pagrindiniai teiginiai: teisėjo ir teismo nepriklausomumas bei jo garantijų apsauga kyla iš Konstitucijos; sąvoka teisėjo atlyginimas apima visas išmokas mokamas pastarajam iš biudžeto; teisėjų atlyginimai turi būti nustatomi įstatymų, jų dydžiai, kaip ir teisėjams nustatytos materialinės ir socialinės garantijos, turi būti tokie, kad atitiktų teisėjų konstitucinį statusą, jo orumą ir atsakomybę; Konstitucija draudžia mažinti teisėjų atlyginimus bei socialines garantijas, bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas traktuotini kaip kėsinimasis į teisėjų ir teismų nepriklausomumą; teisėjų atlyginimų mažinimas yra galimas tik tada kai valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, tai daryti galima tik įstatymu ir tik laikinai – kol valstybės ekonominė, finansinė padėtis yra itin sunki, laikantis proporcingumo reikalavimų. Ieškovų nuomone, mažinant atlyginimus nebuvo išlaikytas proporcingumo principas, atitinkamai mažinant visų iš biudžeto finansuojamų valstybinę valdžią įgyvendinančių institucijų finansavimą ir sričių finansavimą bei iš biudžeto apmokamų asmenų atlyginimus, taip pat pažeistas atlyginimo sumažinimo laikinumo principas, kadangi sumažinti atlyginimai mokami nepaisant to, kad dauguma valstybės ekonominių rodiklių pagerėjo.

Vilniaus apygardos teismas 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimu ieškinių tenkino; priteisė atsakovo Lietuvos valstybės G. Čekanauskui 108 511,25 Lt, R. Giedraičiui 96 283,75 Lt, C. Koriaginui 96 283,75 Lt, J. Medvedevicnei 96 283,75 Lt, D. Raižiui 96 283,75 Lt, A. Urbonienei 96 283,75 Lt, R. J. Vaitukaičiui 96 283,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d.; J. Aleksandravičiui 51 510 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2005 m. lapkričio 4 d.; K. Gudynui 50 128,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2005 m. spalio 3 d. iki 2007 metų balandžio 23 d.; A. Markevičiui 3 208,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2007 m. kovo 19 d. iki 2007 m. balandžio 23 d.

Teismas nurodė, kad, atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos analogiškoje nagrinėjamai bylai civilinėje byloje Nr. 3K-P-18-187/2007 2007 m. vasario 21 d. nutartį, nagrinėjamoje byloje būtina nustatyti tokias faktines aplinkybes: itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties valstybėje susidarymą arba jos nebuvimą, priimant nutarimą mažinti teisėjų atlyginimus; proporcingumo principo laikymąsi mažinant atlyginimus, nustatant, ar visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, įvairių iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų sričių finansavimas, taip pat iš valstybės biudžeto apmokamų asmenų atlyginimas buvo mažinamas; atlyginimų mažinimo laikinumo principo laikymąsi.

L. K...

Teismas nurodė, kad teismas buvo sustabdes bylą, kol Lietuvos apeliaciniam teisme bus išnagrinėta civilinė byla Nr. 2A-3/2008, kurioje Lietuvos ekonominei-finansinei būklei nustatyti buvo paskirta ekonominė ekspertizė, turinti įrodomąją galią šioje byloje. Teismas pažymėjo, kad ekspertai akto metodologinėje dalyje pažymėjo, kad nėra (ir negali būti) vieningo objektyvaus metodo ar sintetinio rodiklio, kuriuo remiantis galima būtų nustatyti, kad tam tikras laikotarpis galėtų būti apibūdinamas kaip itin sunki ekonominė ir finansinė padėtis, nes nė viena iš šių sąvokų ekonominėje literatūroje nėra griežtai ir vieningai apibrėžiama. Vienu iš objektyvių rodiklių ekonominės padėties vertinimui, ekspertų nuomone, galėtų būti kreditų reitingas, koncentruotai atspindintis šalies gebėjimus vykdyti išipareigojimus, taip pat indikuojantis lūkesčius dėl šių gebėjimų tendencijų. Artimiausia sunkios, itin sunkios ekonominės padėties sąvokai yra sąvoka „recesija“, reiškianti ekonominio augimo sulėtėjimą. Tačiau net ir recesijos pradžią ir pabaigą skelbia įpareigota institucija, kuri vadovaujasi savo ekonominiu vertinimu, kuriame esama subjektyvaus vertinimo, valios pareiškimo. Lyginant su recesija sunkios ekonominės ir finansinės padėties apibrėžimas yra dar abstraktesnis. Ekonominė ir finansinė padėtis valstybėje reiškia iš esmės skirtingus dalykus. Ekonominė padėtis apibūdina rinkos dalyvių ekonominę būklę, kurią atspindi makroekonominių rodiklių visuma. Finansinė padėtis valstybėje traktuotina kaip nacionalinio šalies biudžeto, kitų biudžetų ir fondų, valstybės prisiimtų finansinių išipareigojimų vykdymo apibūdinimas (valstybės institucijų, išdo finansinė padėtis, todėl kredito reitingai pakankamai tiksliai apibūdina šalies finansinę padėtį). Nepaisant minėtų skirtumų ekonominė ir finansinė padėtis dažnai yra tarpusavyje susiję reiškiniai, kadangi ekonominė padėtis veikia finansinę. Valstybės pajamos didžiąja dalimi susideda iš mokesčių įplaukų, susidarančių apmokestinus gyventojų pajamas, įmonių pelną, vartojimą, įvairių rinkliavų ir kitų mokesčių. Gera ekonominė padėtis, rinkos dalyvių aktyvumas sąlygoja įmonių darbo pelningumą, gyventojų pajamas, vartojimo augimą, kas leidžia į biudžetą surinkti daugiau įplaukų ir, priešingai – ekonominio aktyvumo mažėjimas gali sąlygoti finansinės padėties pablogėjimą. Sunki finansinė padėtis gali susidaryti ir dėl netinkamos valstybės biudžeto išlaidų politikos, kai išlaidos planuojamos per daug optimistiškai, neatsižvelgiant į pajamas, toks planavimas paprastai sąlygoja biudžeto deficitą. Dėl to biudžeto deficitas gali atsirasti ir netgi augti esant gerai ekonominei valstybės padėčiai, ir atvirkščiai – esant blogai valstybės ekonominei padėčiai finansinė padėtis gali būti kontroliuojama, jei valstybės institucijos laiku imasi adekvačių priemonių sureaguoti į pablogėjusią padėtį, ima itin konservatyviai planuoti biudžeto lėšas. Taigi net esant gerai ekonominei padėčiai finansinė padėtis gali būti bloga arba gera, ir, atvirkščiai – bloga finansinė padėtis pati savaime nesuponuoja blogos ekonominės padėties. Viskas priklauso nuo valstybės institucijų sugebėjimo kontroliuoti situaciją. Teismas nurodė, kad ekonomikos nuosmukis, ekspertų teigimu, prasidėjęs 1998 metų pabaigoje ir labiausiai pasireiškęs 1999 metais, didėjo ne tiek dėl Rusijos krizės, kiek dėl neūkiškai tvarkomų valstybės finansų ir vykdytos ekonominiam augimui nepalankios politikos, nes jei pagrindinė krizės priežastis būtų buvusi Rusijos krizė, įmonės būtų netekusios Rusijos rinkų, tačiau būtų sugebėjusios greitai persiorientuoti į vidaus ir kitų užsienio šalių rinkas. Tačiau to neįvyko, nes ekonominė politika vertė nukreipti pastangas ne į verslą, bet į valdžios iškeltų reikalavimų vykdymą. Teismas nurodė, kad ekspertai taip pat pabrėžė, jog 2000 metų sausio mėnesį valstybės pajamos nusirito į 1997 metų lygį, vadinasi, valstybės pajamos, anot ekspertų, mažinant teisėjų atlyginimus, nebuvo mažesnės nei tada, kai atlyginimas jiems buvo nustatytas.

Teismas nurodė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 nutarimo Nr. 1494 priėmimo metu dalis ekonominių ir finansinių rodiklių, nulemiančių tiek valstybės ekonominę, tiek finansinę padėtį buvo pablogėję, todėl ekspertai padarė išvadą, jog itin sunki ekonominė padėtis šalyje prasidėjo 1999 m. ir truko iki 2003 m., kai daugiau nei pusė vertintų rodiklių pagerėjo. Teismas pažymėjo, kad aplinkybę, jog 2003 metais ekonominė padėtis pagerėjo, pripažįsta ir atsakovas. Teismas konstatavo, kad nuo 2003 m. išnyko pagrindas, kuriuo remiantis buvo mokami sumažinti atlyginimai, ir laikantis principo, kad, esant sunkiai ekonominei padėčiai, atlyginimai galėjo būti mažinami tik laikinai iki ekonominės padėties pagerėjimo, pasitaisius padėčiai atlyginimai turėjo būti gražinti į ankstesnį lygį.

TIKRA
Škouf

Teismas konstatavo, kad, mažinant teisėjų, įskaitant ir ieškovo, atlyginimus, nebuvo laikomasi laikinumo principo. Teismo nuomone, nepaisant prieš penkerius metus (kaip nustatyta ekspertizės akte) pagerėjusios ekonominės situacijos, teisėjų atlyginimai ne tik nebuvo grąžinti į ankstesnį lygį, bet ir dėl infliacijos poveikio realiai sumažėjo. Teismo teigimu, nagrinėjamoje byloje nustatius, kad buvo pažeistas atlyginimų sumažinimo laikinumo principas, nebeaktualus tampa proporcingumo principo įrodinėjimas, nes net ir nustatius, kad atlyginimai buvo sumažinti laikantis šio principo, jie turėjo būti atstatyti į pirminį lygį dar 2003 m., tuo tarpu ieškovo prašo priteisti atlyginimo skirtumą tik nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d.

Teismas konstatavo, kad ieškovo reikalavimai priteisti jiems neteisėtai neišmokėtą atlyginimo dalį tenkinami remiantis Teismų įstatymo 96 straipsnio antrąja dalimi bei tiesiogiai Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 109 straipsniais, 114 straipsnio pirmąja dalimi.

Teismas pripažino, kad, nesant Teismų įstatyme numatyto senaties termino, šiuo atveju pagal analogiją taikytinas Darbo kodekso 27 straipsnio antroje dalyje numatytas trejų metų ieškinio senaties terminas, tačiau teismas nesutiko su atsakovo siūloma šio termino taikymo tvarka. Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju ieškovo teisių pažeidimas yra trunkamo pobūdžio jis tesėsi ieškovams paduodant ieškinį ir tebesitęsia sprendimo priėmimo metu, todėl taikytinas priteisiant atsakovams neišmokėtą atlyginimų dalį už trejus metus atgal, skaičiuojant nuo ieškinio pareiškimo padavimo. Dėl to teismas konstatavo, kad ieškovo pagrįstai reikalauja priteisti jiems neišmokėtas atlyginimų dalis už trejų metų laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d. ieškinio senaties ribose.

Teismas nurodė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarime yra nurodyta, kad tos pačios teismų sistemos ir tos paties grandies teismo teisėjų atlyginimų negalima diferencijuoti (taip pat ir taikant teisę) pagal tai, kada tam tikro dydžio teisėjo atlyginimas buvo nustatytas (*inter alia* pagal tai, ar asmuo pradėjo dirbti atitinkamo teismo teisėju iki nustatant tam tikro dydžio to teismo teisėjo atlyginimą, ar po to); vadinasi, pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo (nei bendro, nei individualaus), kad asmenims, paskirtiems kurio nors teismo teisėjais, būtų nustatytas kitoks (mažesnis ar didesnis) atlyginimas negu tame teisme jau dirbančių teisėjų; jeigu susiklostytų tokia teisės taikymo praktika, jos nebūtų galima konstituciškai pagrįsti. Dėl to teismas konstatavo, kad tenkintini ne tik ieškovo, kuriems realiai buvo sumažinti atlyginimai, kurie dirbo Kauno administracinio teismo teisėjais iki atlyginimų sumažinimo, bet ir tiems, kurie į šias pareigas buvo paskirti vėliau.

Teismo nuomone, atsakovo argumentai, kad, pačiai valstybei esant atsakovu, iš valstybės nebeturėtų būti priteisiami privalomi mokesčiai, nepagrįsti. Teismas pažymėjo, kad mokesčių skaičiavimas nėra teismo kompetencija ir teismas, sprendamas tarp šalių kilusi ginčas, visais atvejais sprendime nurodo priteisiamą sumą, iš kurios nėra išskaitytas gyventojų pajamų ir kiti mokesčiai, kadangi tokius mokesčius apskaičiuoja ir išskaito vykdamas teismo sprendimą asmuo.

Apeliaciniu skundu atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Lietuvos Respublikos Vyriausybės, prašo apeliacinės instancijos teismą panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti. Apeliantas nurodo, kad Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje Nr. 2A-3/2008 valstybės ekonominės bei finansinės padėties ryšium su teisėjų atlyginimų sumažinimu nustatymui paskyrė ekspertizę. Apeliantas pažymi, kad ekspertizės išvadose nurodyta, jog itin sunki ekonominė padėtis šalyje truko iki 2003 metų, o valstybės sunki finansinė padėtis nepasibaigė iki nagrinėjamo laikotarpio pabaigos, t.y. iki 2006 metų. Apeliantas nurodo, kad reikia įvertinti tiek valstybės ekonominę, tiek valstybės finansinę padėtį ryšium su teisėjų atlyginimų sumažinimu. Apelianto teigimu, Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo nuostata, kad mažinti teisėjų atlyginimą galima tik įstatymu ir tik laikinai, kol finansinė būklė yra itin sunki, turi būti aiškinama atsižvelgiant į bylos specifiką ir teisinių santykių, iš kurių kilo ginčas, ypatumus. Apelianto nuomone, net sutinkant, jog padėtis pagerėjo ir priemonių būtinumas išnyko 2006 metais, aptariama priemonė panaikinama laikantis nustatytos tvarkos, t. y. priimant įstatymus. Apelianto teigimu, pirmosios instancijos teismas, pritardamas Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. birželio 18 d. nutarties išvada dėl teisėjų atlyginimų sumažinimo sąlygų, vadovavosi Lietuvos apeliacinio teismo minėtoje kitoje byloje

TIKRA

L. Rausas

pareikšta nuomone dėl valstybės ekonominės, finansinės būklės, tačiau iš tikrųjų neivertino visų būtinų (reikšmingų) valstybės ekonominės, finansinės padėties kriterijų, todėl laikytina, kad teismas pažeidė Teismų įstatymo 11 straipsnio trečiąją dalį, 96, 126 straipsnius, CPK 185, 218 straipsnius ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos tos pačios kategorijos bylose. Apelianto nuomone, teisėjams neišmokėto atlyginimo dalies grąžinimo klausimas turėtų būti išspręstas teisės aktų priėmimo tvarka.

Apeliacinis skundas atmestinas, Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimas paliktinas nepakeistas.

Pagal CPK 320 straipsnio pirmąją dalį bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Teisėjų kolegija nagrinėjamoje byloje nenustatė CPK 329 straipsnio antrojoje dalyje nurodytų absoliučių teismo sprendimo negaliojimo pagrindų. Teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus, kai to reikalauja viešasis interesas (CPK 320 str. 2 d.).

Byloje nustatyta, kad teisėjams atlyginimas iki 1999 m. gruodžio 31 d. buvo mokamas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimą Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“ ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimą Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“, o nuo 2000 m. sausio 1 d. teisėjams atlyginimas buvo sumažintas ir mokamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimu Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“. Byloje kilo ginčas dėl ieškovams – Kauno apygardos administracinio teismo teisėjams – priklausiusios atlyginimo dalies nesumokėjimo pagrįstumo ir šios atlyginimo dalies priteisimo.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio pirmojoje dalyje yra nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ir laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnyje *inter alia* nustatyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, kad teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, kad teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo. Konstitucijoje įtvirtintas teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas įpareigoja įstatymų leidėją nustatyti tokias teisėjo ir teismo nepriklausomumą užtikrinančias garantijas, kurios užtikrintų teismo nešališkumą priimančiam sprendimą, neliečiant teisėjo ir teismo veiklą įgyvendinant teisingumą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teisėjo nepriklausomumas yra užtikrinamas nustačius teisėjo įgaliojimų trukmės neliečiamumo, teisėjo asmens neliečiamumo, teisėjo socialinio (materialinio) pobūdžio garantijas, įtvirtinus teisminės valdžios savivaldą, teismų finansinį ir materialinį techninį aprūpinimą, kad visos šios garantijos yra glaudžiai tarpusavyje susijusios, todėl pažeidus bet kurią iš teismo ir teisėjo nepriklausomumo garantijų gali būti pakenkta teisingumo įgyvendinimui, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimui (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d. nutarimai). Teisėjo socialinio (materialinio) pobūdžio garantijų apsauga yra viena iš konstitucinio teisėjų ir teismų nepriklausomumo principo užtikrinimo garantijų. Teisėjas, kaip ir kiekvienas asmuo, turi teisę ginti savo teises, teisėtus interesus bei teisėtus lūkesčius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas). Be to, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 22 d. nutarime konstatavo, kad teisėjo socialinės garantijos kyla iš konstitucinio teisėjų ir teismų nepriklausomumo principo. Teisėjas, kuriam tenka pareiga nagrinėti visuomenėje kylančius konfliktus, taip pat ir asmens konfliktus su valstybe, turi būti ne tik aukštos profesinės kvalifikacijos bei nepriekaištingos reputacijos, bet ir materialiai nepriklausomas, saugus dėl savo ateities. Teisėjo atlyginimo ir kitų socialinių (materialinių) garantijų konstitucinės apsaugos imperatyvas kyla iš Konstitucijoje (*inter alia* jos 109 straipsnyje) įtvirtinto teisėjo ir teismų nepriklausomumo principo, kuriuo siekiama teisingumą

TIKRA

[Signature]

vykdančius teisėjus apsaugoti tiek nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių poveikio, tiek nuo kitų valdžios įstaigų ir pareigūnų, politinių ir visuomeninių organizacijų, komercinių ūkinių struktūrų, kitų juridinių ir fizinių asmenų įtakos.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime nurodė, kad bloginti įstatymų numatytas finansines ir materialines technines teismų veiklos sąlygas, mažinti teisėjų atlyginimą galima tik įstatymu, kad tai daryti galima tik laikinai – kol valstybės ekonominė ir finansinė būklė yra itin sunki; tokiu atlyginimo mažinimu neturi būti sudaroma prielaidų kitoms valstybės valdžios institucijoms, jų pareigūnams pažeisti teismų nepriklausomumo. Kai iš esmės pakinta valstybės ekonominė ir finansinė būklė, kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, valstybės funkcijoms vykdyti ir viešiesiems interesams tenkinti, taigi ir teismų materialiniams bei finansiniams poreikiams užtikrinti dėl objektyvių priežasčių gali priūrkti lėšų. Esant tokioms aplinkybėms, įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes. Tačiau ir tokiais atvejais įstatymų leidėjas turi išlaikyti pusiausvyrą tarp asmenų, kuriems nustatomas mažiau palankus teisinis reguliavimas, teisių bei teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų, t. y. paisyti proporcingumo principo reikalavimų. Be to, esant itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai paprastai turėtų būti peržiūrimas ir mažinamas valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, taip pat įvairių iš valstybės savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamų sričių finansavimas (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime pabrėžė, kad kol įstatymų leidėjas nėra įvykdęs savo konstitucinės pareigos pakoreguoti teisėjų atlyginimų santykių įstatyminiu reguliavimu asmenys, manantys, jog jų teisės ar laisvės Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme nustatytu teisėjų atlyginimo santykių teisiniu reguliavimu yra pažeidžiamos būtent dėl to, kad įstatymo leidėjas nėra įvykdęs šios savo konstitucinės pareigos, turi teisę ir dėl tokių pažeidimų kreiptis į teismą, o atitinkami teismai, pagal savo kompetenciją nagrinėjantys tokias bylas, pagal Konstituciją privalo, jeigu nustato, kad asmens teisės ar laisvės šiuo įstatymu iš tikrųjų yra pažeistos dėl nurodytos priežasties, užtikrinti pažeistų teisių ar laisvių teisminę gynybą, taikydami ne tik įstatymą, bet ir *inter alia* bendruosius teisės principus, taip pat aukštesnės galios teisės aktus, pirmiausia aukščiausiąją teisę – Konstituciją. Toks teisėjų atlyginimo santykio visuminio teisinio reguliavimo trūkumų įveikimas *ad hoc*, teismams nagrinėjant bylas, yra būtina prielaida asmens, kuris kreipėsi į teismą dėl savo pažeistų teisių gynimo, teisių ir laisvių apsaugai užtikrinti atitinkamuose individualiuose visuomeniniuose santykiuose tol, kol įstatymų leidėjas įvykdys savo konstitucinę pareigą ir teisėjų atlyginimo santykių įstatyminiu reguliavimu pakoreguos taip, kad jis atitiktų Konstituciją.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija 2007 m. vasario 21 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-P-187/2007 nurodė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Šios teisės negalima paneigti. Asmeniui jo teisės kreiptis į teismą įgyvendinimas garantuojamas nepriklausomai nuo jo teisinio statuso, lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų arba kitų požymių. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį, teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo. Teisėjo nepriklausomumas yra užtikrinamas *inter alia* nustatant teisėjo įgaliojimų trukmės neliečiamumo, teisėjo asmens neliečiamumo, teisėjo socialines (materialines) garantijas. Teisėjo atlyginimo apsauga – viena iš teisėjo socialinių (materialinių) nepriklausomumo garantijų. Teisėjo atlyginimo ir kitų socialinių garantijų konstitucinės apsaugos imperatyvas kyla iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnyje įtvirtinto teisėjo ir teismų nepriklausomumo principo, siekiant teisingumą vykdančius teisėjus apsaugoti tiek nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių poveikio, tiek nuo kitų valdžios įstaigų ir pareigūnų, politinių ir visuomenės organizacijų.

TIKO

Chauwif

komercinių ūkinių struktūrų, juridinių ir fizinių asmenų įtakos. Valstybės valdžios institucijos, rengdamos ir priimdamos teisėjų atlyginimo santykius reglamentuojančius teisės aktus, privalo vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintu teisinės valstybės principu, kurio vienas iš esminių elementų – teisinio saugumo principas – *inter alia* reiškia, kad teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų ir normų, teisinio reguliavimo keitimu negalima paneigti asmens įgytų teisių, teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių bei nepagrįstai pabloginti asmens teisinę padėtį. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija minėtoje nutartyje pažymėjo, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos normas ir principus, kurių turinys atskleistas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose: 1) teisėjo ir teismų nepriklausomumas bei jo garantijų apsauga kyla iš Konstitucijos; Konstitucijos normų galiojimas ir tiesioginis jų taikymas negali būti saistomas jokių kitų sąlygų, išskyrus pačioje Konstitucijoje nustatytas sąlygas; 2) sąvoka „teisėjo atlyginimas“ apima visas išmokas, mokamas teisėjui iš valstybės biudžeto; 3) teisėjų atlyginimai turi būti nustatomi įstatymu, jų dydžiai, kaip ir teisėjams nustatytos materialinės bei socialinės garantijos, turi būti tokie, kad atitiktų teisėjo konstitucinį statusą, jo orumą ir atsakomybę; teisėjų atlyginimai, jiems nustatytos materialinės bei socialinės garantijos gali būti diferencijuojamos pagal aiškius, *ex ante* žinomus kriterijus, nesusijusius su teisingumo vykdymu sprendžiant bylas (pavyzdžiui, pagal asmens darbo teisėju trukmę), teisėjo atlyginimas neturi priklausyti nuo jo darbo rezultatų; 4) Lietuvos Respublikos Konstitucija draudžia mažinti teisėjų atlyginimus bei socialines garantijas; bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas yra traktuotini kaip kėsinimasis į teisėjų ir teismų nepriklausomumą; 5) teisėjų atlyginimų mažinimas yra galimas tik tada, kai valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis; tai daryti galima tik įstatymu ir tik laikinai – kol valstybės ekonominė ir finansinė padėtis yra itin sunki; atlyginimų mažinimas tokiu atveju galimas tik laikantis proporcingumo principo reikalavimų. Teisėjų atlyginimo mažinimas pažeidžiant minėtus principus reikštų teisėjų nepriklausomumo pažeidimą. Šio Konstitucijoje įtvirtinto principo pažeidimas yra viešojo intereso pažeidimas.

Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija, atsižvelgdama į teisėjų atlyginimo teisinių santykių reguliavimą, teisėjų gauto atlyginimo dydį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimuose ir 2000 m. sausio 12 d., 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimuose suformuotą oficialią konstitucinę doktriną bei vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 6, 109 straipsniais, konstituciniais teisinės valstybės, teisingumo, teisinio tikrumo ir saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principais, konstatavo, kad teisėjai įgijo teisę gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 nustatyto dydžio atlyginimą. Ši įgyta teisė yra saugoma Konstitucijos, todėl teisinėmis priemonėmis gintina nuo pažeidimų. Minėtoje nutartyje taip pat išaiškinta, kad nustačius, jog atlyginimas ieškovėms (civilinė byla Nr. 3K-P-187/2007) buvo sumažintas bei sumažintas atlyginimas joms mokamas ir pastaruoju metu dėl to, kad valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė, finansinė padėtis ir tokia padėtis tebesitęsia, kad atlyginimas sumažintas laikantis proporcingumo principo, tai nebūtų teisinio pagrindo konstatuoti ieškovių teisės pažeidimą ir jį ginti. Tuo tarpu nustačius, kad atlyginimas ieškovėms buvo sumažintas ne dėl to, kad valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, arba kad atlyginimas sumažintas nesilaikant proporcingumo principo, arba kad sumažintas atlyginimas ieškovėms mokamas pažeidžiant galimybės mažinti teisėjo atlyginimą laikinumą, būtų pagrindas konstatuoti, kad minėta ieškovių teisė yra pažeista, ir ją ginti. Minėtoje nutartyje taip pat pažymėta, kad proporcingumo principas reikalauja, jog teisės aktais nustatytos teisinės priemonės būtinos demokratinėje visuomenėje ir turi būti tinkamos siekiamiems teisėtiems ir visuotinai svarbiems tikslams (tarp tikslų ir priemonių turi būti pusiausvyra), jos neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti. Esant itin sunkiai valstybės ekonominei ir finansinei padėčiai, turėtų būti mažinamas visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų finansavimas iš biudžeto, įvairių iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų sričių finansavimas, taip pat iš valstybės

TIKRA

[Signature]

biudžeto apmokamų asmenų atlyginimas. Tokiu atveju mažinant atlyginimus turi būti išlaikyta pusiausvyra tarp asmenų, kuriems atlyginimas sumažinamas, teisių ir teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų. Akivaizdu, kad, esant itin sunkiai valstybės ekonominei, finansinei padėčiai, iš valstybės biudžeto apmokamų net ir dalies asmenų atlyginimas negalėtų būti didinamas.

Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos minėtoje nutartyje pateikti argumentai buvo pagrįsti ne tik Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d., 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimuose ir 2000 m. sausio 12 d., 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimuose suformuota oficialia konstitucine doktrina, bet ir Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos 1985 m. gruodžio 13 d. rezoliucija patvirtintais „Pagrindiniais teisėjų nepriklausomumo principais“, Europos Tarybos Ministrų komiteto 1994 m. spalio 13 d. Rekomendacija Nr. 94(12) „Dėl teisėjų vaidmens, veiksmingumo ir nepriklausomumo užtikrinimo“, Europos Tarybos 1998 m. liepos 10 d. patvirtinta Europos chartija dėl teisėjų atlyginimų, Tarptautinės Teisėjų Asociacijos 1999 m. priimta Visuotinė Teisėjų Chartija ir buvo nurodyta, kad jie dera ir su kitų valstybių teismų praktika (pavyzdžiui, Kanados Aukščiausiojo Teismo 1997 m. rugsėjo 17 d. nutarimas, Čekijos Konstitucinio Teismo 1999 m. rugsėjo 15 d. nutarimas, Lenkijos Konstitucinio Tribunolo 2000 m. spalio 4 d. nutarimas).

Teisėjų kolegija nepripažįsta pagrįstu apeliacinio skundo argumento dėl pirmosios instancijos teismo netinkamo valstybės ekonominės, finansinės padėties vertinimo. Bylos duomenys patvirtina, kad pirmosios instancijos teismas, vertindamas valstybės ekonominę ir finansinę padėtį, remėsi analogiškoje byloje (Lietuvos apeliacinio teismo civilinė byla Nr. 2A-3/2008) atliktos ekonominės-finansinės ekspertizės aktu. Minėtame ekspertizės akte ekspertai apibrėžė valstybės ekonominės ir finansinės padėties sąvokas ir nurodė, jog tai reiškia iš esmės skirtingus dalykus. „Ekonominė padėtis valstybėje“ apibūdina bendrą šalies, t. y. rinkos dalyvių, ekonominę būklę, kurią atspindi makroekonominių rodiklių visuma, o „finansinė padėtis valstybėje“ traktuotina kaip nacionalinio šalies biudžeto, kitų biudžetų ir fondų, valstybės priimtų finansinių išipareigojimų vykdymo apibūdinimas (kaip valstybės institucijų, išdo finansinė padėtis). „Ekonominė“ ir „finansinė“ padėtis dažnai yra susiję reiškiniai, nes valstybės ekonominė padėtis tiesiogiai veikia valstybės finansinę padėtį. Ekspertai pažymėjo, kad sunki valstybės finansinė padėtis gali susidaryti dėl netinkamos valstybės biudžeto išlaidų politikos, t. y. blogą finansinę padėtį valstybėje gali sukurti ir pernelyg optimistiškai planuojamos išlaidos, neatitinkančios pajamų bei sąlygojančios biudžeto deficitą, ir tokiu būdu valstybės skola ar biudžeto deficitas gali atsirasti ir net augti, esant gerai ekonominei padėčiai valstybėje. Ekspertai ekonominei padėčiai įvertinti išanalizavo 39 rodiklius, finansinei padėčiai įvertinti – 12 rodiklių. Apibendrinę nagrinėtus rodiklius, ekspertai padarė išvadą, kad itin sunki ekonominė padėtis šalyje prasidėjo 1999 metais ir truko iki 2003 metų, kuriais buvo pagerėję daugiau nei pusė nagrinėtų rodiklių; ekonominė būklė gerėjo palaipsniui, jo atsistatymas nebuvo toks akivaizdus, kaip būklės pablogėjimas 1999 metais (ekspertizės akto išvados 6 punktas). Itin sunki finansinė padėtis valstybėje prasidėjo 1999 metais, o 2004 metais 7 iš 12 nagrinėtų rodiklių buvo pagerėję – iš jų 5 susiję su VSD fondo būkle, tačiau 4 rodikliai, rodantys pagrindinio valstybės lėšų fondo būklę, nepasiekė ikikrizinio lygio iki nagrinėjamo laikotarpio pabaigos (2006 metų) (ekspertizės akto išvadų 12 p.). Ekspertai pažymėjo, kad kadangi valstybės ekonominė padėtis priklauso ne tik nuo objektyvių, bet ir nuo subjektyvių faktorių, esant gerai ekonominei padėčiai, bloga valstybės finansų padėtis didžiąja dalimi yra nulemta valstybės nesugebėjimo riboti išlaidas; jau esant blogai valstybės finansų padėčiai, buvo priimti nauji išipareigojimai, pritarta naujoms investicijoms, tęsėsi neefektyvus valstybės lėšų panaudojimas ir nors buvo galimybė pagerinti valstybės finansinę padėtį ribojant išlaidas, to nebuvo padaryta. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija 2009 m. sausio 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁸²²-790/2009 nurodė, kad, atsižvelgdama į tai, kad yra ypatingai svarbu, jog teismų praktika iš esmės analogiškose bylose būtų formuojama vieninga linkme, nes priešingu atveju kiltų pavojus pažeisti konstitucinį visų asmenų lygybės įstatymui ir teismui principą, teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos apeliacinis teismas 2008 m. birželio 18 d. nutartimi, priimtoje civilinėje byloje Nr. 2A-3/2008, konstatavo, kad 1999 metais, tai yra laikotarpiu, kai buvo

TIKRA

Skamuo

sumažinti teisėjų atlyginimai, valstybėje buvo susiklosčiusi itin sunki ekonominė, finansinė padėtis; teisėjų atlyginimų mažinimas buvo atliekamas laikantis proporcingumo principo, nes pavieniai atskirų asmenų atlyginimo didinimo atvejai nekeičia reiškinio esmės ir neatspindi ketinimo nukrypti nuo proporcingumo principo; valstybės ekonominė ir finansinė padėtis pagerėjo nuo 2003 metų, o nuo šio laikotarpio valstybei neatšaukus ekonominių priemonių (šiuo atveju atlyginimų mažinimo) taikymo, buvo pažeistas tokių priemonių laikinumo principas ir nuo šio laikotarpio pradžios pažeistos teisės turėtų būti ginamos. Pažymėtina, kad Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2008 m. birželio 18 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2A-3/2008 nurodė, kad ekspertizės akto išvadose yra konstatuota, kad itin sunki ekonominė padėtis šalyje truko iki 2003 metų, valstybės sunki finansinė padėtis nepasibaigė iki nagrinėjamo laikotarpio pabaigos (2006 metų) (ekspertizės akto išvadų 6, 12 p.). Minėtoje nutartyje nurodyta, kad ekspertas R. Šimašius teismo posėdyje patvirtino, kad valstybės finansinę padėtį didžia dalimi gali lemti subjektyvus faktorius – valstybės nemokėjimas, nesugebėjimas tvarkytis su savo finansais, todėl finansinė padėtis negali būti lemiamas veiksnys nustatant, ar atskiriems iš valstybės lėšų finansuojamiems pareigūnams (tarp jų ir teisėjams) gali būti mažinami atlyginimai ar valstybėje taikomos kitos ekonominės sankcijos ir šiuo atveju lemiamą reikšmę turi bendra valstybės ekonominė, finansinė būklė, kuri, kaip nurodė ekspertas ir iš esmės pripažino atsakovų atstovai, pagerėjo nuo 2003 metų. Minėtoje nutartyje teisėjų kolegija nurodė, kad valstybės ekonominei ir finansinei padėčiai pagerėjus nuo 2003 metų, tačiau nuo šio laikotarpio valstybei neatšaukus ekonominių priemonių (šiuo atveju atlyginimų mažinimo) taikymo, tuo buvo pažeistas tokių priemonių laikinumo principas, todėl ieškovų pažeistos teisės turi būti ginamos. Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegija 2008 m. rugpjūčio 18 d. nutartimi atsisakė priimti atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. birželio 18 d. nutarties peržiūrėjimo, konstatuodama, kad kasaciniame skunde abstrakčiai teigiama apie, kasatoriaus nuomone, padarytus teisės pažeidimus, tačiau teisiniai argumentai, leidžiantys daryti išvadą apie kasacijos galimumą, nepateikti, kad kasacinio skundo teiginiai nepatvirtina, jog apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos. Teisėjų kolegijos nuomone, išvados, padarytos minėtose Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo nutartyse, yra reikšmingos bei svarbios nagrinėjamai bylai. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į byloje esančio ekspertizės akto išvadas bei į minėtą teismų praktiką, sprendžia, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, jog itin sunki valstybės ekonominė ir finansinė padėtis truko iki 2003 metų, pirmosios instancijos teismas teisingai bei tinkamai įvertino valstybės ekonominės, finansinės padėties kriterijus ir minėtos pirmosios instancijos teismo išvados atitinka formuojamą teismų praktiką tos pačios kategorijos bylose. Teisėjų kolegija pažymi, kad kitose analogiškose bylose (Lietuvos apeliacinio teismo civilinėse bylose Nr. 2A-278/2009, 2A-408/2009) atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Lietuvos Respublikos Vyriausybės, pripažino, jog itin sunki valstybės ekonominė ir finansinė padėtis truko iki 2003 metų.

Teisėjų kolegija nepripažįsta pagrįstu apeliacinio skundo argumento, kad teisėjams neišmokėtos atlyginimo dalies gražinimo klausimas sprendtinas tik priimant atitinkamus įstatymus. Teisėjų kolegija pažymi, kad 2008 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos teisėjams nesumokėto darbo užmokesčio dalies gražinimo įstatymas Nr. X-1761, kuris įsigaliojo 2009 m. sausio 1 d., nustato teisėjams nesumokėtos teisėjų atlyginimo ir kitų neišmokėtų išmokų dalies gražinimą. Pagal šio įstatymo 2 straipsnio pirmąją dalį teisėjams, kurių įgaliojimai nepasibaigė iki 2008 m. spalio 31 d., nesumokėta darbo užmokesčio dalis gražinama už paskutinius trejus metus – nuo 2005 m. spalio 31 d. iki 2008 m. spalio 31 d.; pagal 2 straipsnio antrąją dalį teisėjams, kurių įgaliojimai pasibaigė nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2008 m. spalio 31 d., nesumokėta darbo užmokesčio dalis gražinama už paskutinius trejus metus nuo teisėjo įgaliojimų pasibaigimo dienos; pagal 2 straipsnio trečiąją dalį teisėjams, kurių įgaliojimai pasibaigė nuo 2003 m. sausio 1 d. iki 2005 m. gruodžio 31 d., nesumokėta darbo užmokesčio dalis gražinama už laikotarpį, dirbtą nuo 2003 m. sausio 1 d. iki teisėjų įgaliojimų pasibaigimo dienos. Minėto įstatymo 5 straipsnis, kuris įsigaliojo 2008 m.

TIKRA

L. Roumiej

lapkričio 11 d., nustato, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2009 m. sausio 1 d. turi nustatyti nesumokėtos darbo užmokesčio dalies išmokėjimo teisėjams tvarką ir nesumokėtos socialinių ir valstybinio socialinio draudimo išmokų, kurių dydis priklausė nuo teisėjo darbo užmokesčio, dalies paskaičiavimo ir išmokėjimo tvarką. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. kovo 18 d. Nr. 194 nutarimu „Dėl nesumokėtos darbo užmokesčio dalies išmokėjimo teisėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino nesumokėtos darbo užmokesčio dalies išmokėjimo teisėjams tvarkos aprašą. Teisėjų kolegija pažymi, kad teisės teorijoje neabejojama, jog teisinio reguliavimo srityje galioja taisyklė *lex retro non agit*, t. y. teisės aktas neturi atgalinio veikimo galios. Taigi teisės aktai paprastai netaikomi tiems įvykusiems teisiniams faktams ir teisiniams padariniams, kurie atsirado iki naujai priimto teisės akto įsigaliojimo. Taisyklė *lex retro non agit* – svarbus ir būtinas veiksnys užtikrinant teisės, įstatymų, teisinės tvarkos stabilumą ir tvirtumą, teisinių santykių subjektų teises, pasitikėjimą valstybėje priimtais teisės aktais. Pažymėtina, kad išimtis daroma tada, kai baudžiamojoje ar administracinėje teisėje panaikinamas veikos baudžiamumas ar sušvelninama atsakomybė. Tokie įstatymai turi ir atgalinio veikimo galią. Darytina prielaida, kad kitose teisės šakose atgalinio veikimo galią turinčio teisės akto priėmimas būtų galimas, jei tai nurodyta pačiame įstatyme ir jei toks teisės aktas teisės subjektams nepablogintų teisinės padėties. Teisėjų kolegijos nuomone, atsižvelgiant į minėtą *lex retro non agit* taisyklę, nagrinėjamu atveju negali būti taikomos Lietuvos Respublikos teisėjams nesumokėto darbo užmokesčio dalies gražinimo įstatymo bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. kovo 18 d. Nr. 194 nutarimu „Dėl nesumokėtos darbo užmokesčio dalies išmokėjimo teisėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino nesumokėtos darbo užmokesčio dalies išmokėjimo teisėjams tvarkos aprašo nuostatos, kadangi šių teisės normų nebuvo ginčo teisinių santykių atsiradimo momentu. Be to, Lietuvos Respublikos teisėjams nesumokėto darbo užmokesčio dalies gražinimo įstatymo reguliavimo dalykas skiriasi nuo ginčo objekto, kadangi minėtas įstatymas numato nesumokėtos atlyginimo dalies gražinimą tik tam tikriems subjektams už tam tikrą laikotarpį bei numato išdėstymą ketveriems metams. Teisėjų kolegija pažymi, kad priėmus minėtus teisės aktus skola ieškovams nebuvo gražinta (padengta), todėl ieškovai turi reikalavimo teisę dėl atlyginimo nepriemokos priteisimo. Teisėjų kolegija taip pat pažymi, kad, teismui apgynus ieškovų teises teismine tvarka ir įvykdžius teismo sprendimą, jie negalės reikalauti neišmokėtos teisėjų atlyginimo dalies dar kartą už tą patį laikotarpį pagal Lietuvos Respublikos teisėjams nesumokėto darbo užmokesčio dalies gražinimo įstatymą. Teisėjų kolegijos nuomone, suinteresuoti asmenys turėtų kontroliuoti, kad už tą patį laikotarpį tam pačiam asmeniui nebūtų išieškoma neišmokėta atlyginimo dalis pagal įsiteisėjusį teismo sprendimą ir pagal Lietuvos Respublikos teisėjams nesumokėto darbo užmokesčio dalies gražinimo įstatymą vykdant konkretų teismo sprendimą bei įgyvendinant minėto įstatymo nuostatas.

Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija 2008 m. sausio 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁸²²-790/2009 konstatavo, kad Darbo kodekso 298 straipsnio nuostatomis turėtų būti remiamasi ir teisėjams nesumokėto atlyginimo priteisimo bylose. Pagal Darbo kodekso 298 straipsnį darbuotojui priklausančios darbo užmokesčio (atlyginimo) ir kitos su darbo santykiais susijusios sumos priteisiamos ne daugiau kaip už trejus metus. Šiuo straipsniu apribojama teismo galimybė priteisti darbuotojo, kurio teisės ar teisėti interesai buvo pažeisti, naudai jam priklausančių darbo užmokesčių (atlyginimą) ar kitas su darbo santykiais susijusias išmokas. Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 41 straipsnio pirmoji dalis numato, kad teisėjas skiriamas į pareigas tik Konstitucijos 112 straipsnyje ir šiame įstatyme nustatyta tvarka bei pagrindu; jis yra valstybės pareigūnas, turintis specifinius, šiame bei kituose įstatymuose numatytus valstybės valdžios įgaliojimus. Pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 96 straipsnį teisėjų atlyginimas nustatomas įstatymu; teisėjo darbo teisme metu draudžiama mažinti teisėjo atlyginimą, išskyrus Lietuvos Respublikos teismų įstatymo numatytus atvejus, ar kitas socialines garantijas. Pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnio penktosios dalies 2 punktą šis įstatymas netaikomas teisėjams. Teisėjų kolegijos nuomone, atsižvelgiant į minėtas įstatymų nuostatas, darytina išvada, kad, susidarius teisės reglamentavimo spragoms, klausimai, kurie yra susiję su teisėjų darbine veikla ir kurie nereglamentuojami Lietuvos Respublikos teismų įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimo

T. KRA
Šlaunys

įstatymo ir kt., pagal įstatymo analogiją sprendini vadovaujantis Darbo kodekso nuostatomis. Dėl to, teisėjų kolegijos nuomone, Darbo kodekso 298 straipsnio nuostatomis turėtų būti remiamasi teisėjams nesumokėto atlyginimo priteisimo bylose ir nagrinėjamu atveju ieškovams priteistinas neišmokėto atlyginimo dydis skaičiuotinas už trejus metus. Ieškinio turinys patvirtina, kad ieškovai prašė priteisti jiems neišmokėtą atlyginimo dalį už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d. Ieškinio turinys taip pat patvirtina, kad ieškovai Kauno apygardos administracinio teismo teisėjais dirba (dirbo): J. Aleksandravičius nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 2005 m. lapkričio 4 d., G. Čekanauskas nuo 1999 m. balandžio 19 d. iki dabar, R. Giedraitis nuo 2001 m. birželio 20 d. iki dabar, K. Gudynas nuo 2005 m. spalio 3 d. iki dabar, G. Koriaginas nuo 2003 m. sausio 20 d. iki dabar, A. Markevičius nuo 2007 m. kovo 19 d. iki dabar, J. Medvedevienė nuo 2000 m. lapkričio 15 d. iki dabar, D. Raižys nuo 1999 m. gruodžio 27 d. iki dabar, A. Urbonienė nuo 2003 m. sausio 20 d. iki dabar, R. J. Vaitukaitis nuo 2001 m. rugpjūčio 6 d. iki dabar. Teisėjų kolegijos nuomone, pirmosios instancijos teismas, pagrįstai, atsižvelgdamas į ieškovų darbo laiko trukmę Kauno apygardos administraciniame teisme bei į ieškinyje nurodytą priteistino atlyginimo dalies laikotarpį, priteisė ieškovams G. Čekanauskui 108 511,25 Lt, R. Giedraičiui 96 283,75 Lt, G. Koriaginui 96 283,75 Lt, J. Medvedevienei 96 283,75 Lt, D. Raižiui 96 283,75 Lt, A. Urbonienei 96 283,75 Lt, R. J. Vaitukaičiui 96 283,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2007 m. balandžio 23 d.; J. Aleksandravičiui 51 510 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2004 m. balandžio 23 d. iki 2005 m. lapkričio 4 d.; K. Gudynui 50 128,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2005 m. spalio 3 d. iki 2007 metų balandžio 23 d.; A. Markevičiui 3 208,75 Lt neišmokėto atlyginimo, neatskaičius mokesčių, už laikotarpį nuo 2007 m. kovo 19 d. iki 2007 m. balandžio 23 d.

Dėl nurodytų motyvų teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinio skundo argumentai nėra pagrindas pirmosios instancijos teismo sprendimui pakeisti ar panaikinti, ir sprendžia, kad apeliacinis skundas yra nepagrįstas ir atmestinas, o Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimas paliktinas nepakeistas.

CPK 284 straipsnio pirmoji dalis numato, kad teismas turi teisę dalyvaujančių byloje asmenų prašymu ar savo iniciatyva, atsižvelgdamas į turtinę abiejų šalių padėtį ar kitas aplinkybes, sprendimo įvykdymą atidėti ar išdėstyti, taip pat pakeisti sprendimo vykdymo tvarką. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į visuotinai žinomą aplinkybę apie sunkią atsakovo – Lietuvos valstybės – turtinę padėtį, sprendžia, kad sprendimo vykdymas atidėtinas vienerių metų laikotarpiui.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 326 straipsnio pirmosios dalies 1 punktu,

n u t a r i a:

Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimą palikti nepakeistą.
Vilniaus apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 22 d. sprendimo vykdymą atidėti vieneriems metams.

Teisėjai

Artūras Driukas

Kazys Kailiūnas

Nijolė Piškinaitė

Tikra
Raštinės vedėja

Loreta Romanovskė
(parašas)
Loreta Romanovskė
2009-07-01

ANTSTOLIS VYTAUTAS MITKUS

a/k 37201010035 Gedimino pr. 37, LT-01109 Vilnius, tel. 2734216, faksas 2467423, el. p. v.mitkus@antstoliai.lt
Depozitinės sąsk. Nr. LT 787044 060006783553

✓ Lietuvos bankui
Totorių g. 4 Vilnius

Vykdomoji byla Nr. 0240/11/01125

Nuorašas:

Lietuvos Valstybė, atstovaujama LR Vyriausybės
Gedimino pr. 11 Vilnius

LR Teisingumo ministerija
Gedimino pr. 30/1 Vilnius

**PATVARKYMAS AREŠTUOTI LĖŠAS IR JAS PERVESTI
Į ANTSTOLIO DEPOZITINĘ SĄSKAITĄ
PAKEIČIANTIS 2011 04 11 PATVARKYMĄ AREŠTUOTI LĖŠAS Nr. 0240/11/01125**

2011 05 13

Vilnius

Vykdydamas Vilniaus apygardos teismas 2011 01 24 išduotą vykdomąjį dokumentą Nr. 2-696-232/08 dėl 62965.78 Lt išieškojimo iš skolininko Lietuvos Valstybė, atstovaujama LR Vyriausybės, įmonės/asmens kodas 188604574 antros eilės išieškotojui Ramutis Juozas Vaitukaitis, įmonės/asmens kodas 34302161064 ir vadovaudamasis Civilinio proceso kodekso (toliau CPK) 689 straipsnio 4 dalimi, areštuoja 62965.78 Lt sumą, esančią Lietuvos Respublikos finansų ministerijos vardu Lietuvos banke atidarytose valstybės išdo sąskaitose (*piniginės lėšos sutabdytos pagal 2011 04 11 antstolio patvarkymą Nr. 0240/11/01125*).

Vadovaujantis CPK 689 straipsnio 6 dalimi, areštuotas lėšas prašau pervesti į antstolio Vytauto Mitkaus, depozitinę sąskaitą Nr. LT787044060006783553, esančią AB SEB banke.
Šis patvarkymas galioja iki visiško jo įvykdymo.

Skundas dėl antstolio veiksmų gali būti paduodamas ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą arba atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo. Toks skundas turi būti pateiktas apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje veikia antstolis (CPK 510, 512 straipsniai).

Antstolis

Vytautas Mitkus

ANTSTOLIS VYTAUTAS MITKUS

a/k 37201010035 Gedimino pr. 37, LT-01109 Vilnius, tel. 2734216, faksas 2467423, el. p. v.mitkus@antstoliai.lt
Depozitinės sąsk. Nr. LT 787044 060006783553

Skolininkui:

Lietuvos Valstybė, atstovaujama LR Vyriausybės
Gedimino pr. 11 Vilnius

Nr. 0240/11/01125

Išieškotojui:

Ramutis Juozas Vaitukaitis
Kuršių g. 2-27 Kaunas

Suinteresuotam asmeniui:

LR Teisingumo ministerija
Gedimino pr. 30/1 Vilnius

Lietuvos bankas
Totorių g. 4 Vilnius

PATVARKYMAS

ATSISAKYTI TENKINTI 2011 04 29 LR TEISINGUMO MINISTERIJOS PRAŠYMĄ DĖL
VYKDYMO VEIKSMŲ ATIDĖJIMO
2011 m. gegužės 12 d.
Vilnius

Antstolio Vytauto Mitkaus kontoroje vykdomas (išieškotojo atstovo) Ramutis Juozas Vaitukaitis 2011 03 02 pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas Vykdomasis raštas, Nr. 2-696-232/08, kurį 2011 01 24 išdavė Vilniaus apygardos teismas dėl 62965.78 Lt skolos išieškojimo iš Lietuvos Valstybė, atstovaujama LR Vyriausybės, kodas 188604574.

2011 05 04 antstolio Vytauto Mitkaus kontoroje gautas LR Teisingumo ministerijos 2011 04 29 prašymas Nr. (1.15)-7R-3535 dėl vykdymo veiksmų atidėjimo.

Išnagrinėjęs LR Teisingumo ministerijos prašymą, vadovaujantis LR CPK 613 str. priimu patvarkymą:

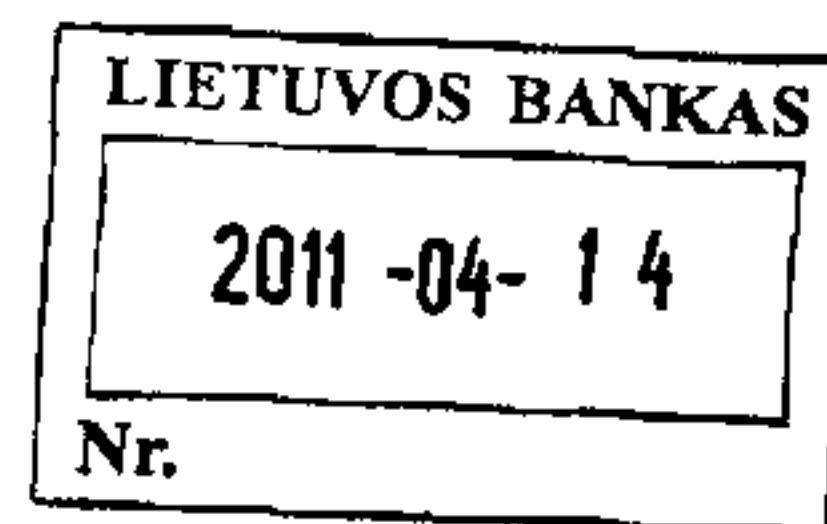
- Atsisakyti tenkinti 2011 04 29 LR Teisingumo ministerijos prašymą dėl vykdymo veiksmų atidėjimo, kadangi numatytų pagrindų LR CPK 626 str., 627 str. nėra;
- Vadovaujantis LR CPK 511 str. 3 d. skundo padavimas vykdymo veiksmų nestabdo;
- Vadovaujantis LR CPK 668 str. 4d. vykdant išieškojimą iš valstybės, savivaldybės ar biudžetinių įstaigų, išieškojimas nukreipiamas į joms priklausančias pinigines lėšas.

Skundas gali būti paduodamas ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą arba atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo (CPK 512 straipsnis).

Antstolis

Vytautas Mitkus

ANTSTOLIS VYTAUTAS MITKUS

a/k 37201010035 Gedimino pr. 37, LT-01109 Vilnius, tel. 2734216, faksas 2467423, el. p. v.mitkus@antstoliai.lt
Depozitinės sąsk. Nr. LT 787044 060006783553

✓ Lietuvos bankui
Totorių g. 4 Vilnius (*adresas korespondencijai*)

Vykdomoji byla Nr. 0240/11/01125

Nuorašas:

Lietuvos Valstybė, atstovaujama LR Vyriausybės
Gedimino pr. 11 Vilnius

PATVARKYMAS AREŠTUOTI LĖŠAS

2011 04 11

Vilnius

Vykdydamas Vilniaus apygardos teismas 2011 01 24 išduotą vykdomąjį dokumentą Nr. 2-696-232/08 dėl skolos išieškojimo **antros** eilės išieškotojui Ramutis Juozas Vaitukaitis vadovaudamasis LR Civilinio proceso kodekso (toliau CPK) 689 straipsnio 1 ir 6 dalimis, prašau patikrinti ir nedelsiant man pranešti, ar skolininko **Lietuvos Valstybės** vardu yra lėšų. Esant lėšoms, prašau sustabdyti **62965,78 Lt** išmokėjimą CPK 689 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

Pagal CPK 510 straipsnį šis patvarkymas gali būti skundžiamas Vilniaus m. 3 apylinkės teismui.

Skundas gali būti paduodamas ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą arba atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo (CPK 512 straipsnis).

Antstolis

Vytautas Mitkus